

'Zoals men zaait zo zal men oogsten'

Onderzoek naar artikel 11a Opiumwet ten behoeve
van Nahar & Van Wijk Advocaten

Auteur:
Onderwijsinstelling:
Opdrachtgever:
Plaats:
Datum:

E. (Elmo) de Rouw
Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Nahar & Van Wijk Advocaten
Amsterdam
16 mei 2016

NAHAR &
VAN WIJK
ADVOCATEN

Juridische Hogeschool
Avans-Fontys

'Zoals men zaait zo zal men oogsten'

Onderzoek naar artikel 11a Opiumwet ten behoeve Nahar & Van Wijk Advocaten

In opdracht van Nahar & Van Wijk Advocaten, vertegenwoordigd door dhr. mr. M.G. van Wijk en in samenwerking met de Juridische Hogeschool Avans-Fontys.

Amsterdam, 16 mei 2016

Student:	E. (Elmo) de Rouw
Studentnummer:	2062116
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Locatie:	's-Hertogenbosch
Opleiding:	HBO-Rechten
Opdrachtgever:	Nahar & Van Wijk Advocaten
Afstudeermentor:	Dhr. mr. M.G. Van Wijk
1e afstudeerdocent:	Mw. mr. M.M. Knapen
2e afstudeerdocent:	Dhr. mr. G.J.W.R. Kipping
Afstudeerperiode:	februari 2016 t/m mei 2016
Plaats:	Amsterdam
Datum:	16 mei 2016

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie 'Zoals men zaait zo zal men oogsten'. Het onderzoek in deze scriptie is uitgevoerd vanuit Nahar & van Wijk Advocaten. Daarnaast is het rapport voor hen bestemd. De scriptie is geschreven ten behoeve van mijn afstuderen aan de opleiding HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Van februari 2016 tot juni 2016 ben ik druk bezig geweest om deze scriptie te maken tot wat nu voor u ligt.

In overleg met mijn stagebegeleider, mr. M.G. van Wijk, heb ik de kern van mijn onderzoeksvraag geformuleerd. Naar aanleiding daarvan ben ik inhoudelijk onderzoek gaan doen naar de ontwikkelingen omtrent artikel 11a Opiumwet. Het doel daarvan is om daaruit aanbevelingen te doen richting de opdrachtgever. Aanbevelingen die de belangenbehartiging van cliënten die te maken hebben met onderhavig artikel ten goede komen. Het is voor mij een turbulente, maar zeker ook leerzame afstudeerperiode geweest. Hierin heb ik de meeste competenties van een HBO-Rechten student moeten toepassen. Daarbij heb ik hulp gehad van begeleiders vanuit de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Zij hebben mij onder meer voorzien van feedback en in sommige gevallen hebben zij mij de nodige sturing geboden. Daarnaast heb ik natuurlijk veel gebruik kunnen maken van de kennis, ervaring en faciliteiten die mij ter beschikking stonden bij Nahar & van Wijk Advocaten.

Om bovengenoemde redenen wil ik met name bedanken: mr. M.G. van Wijk, mw. mr. M.M. Knapen en mr. G.J.W.R. Kipping. Zonder jullie tijd, begeleiding en hulp had dit rapport niet tot stand kunnen komen. Jullie ondersteuning is in die zin onmisbaar gebleken en daarvoor mijn dank. Daarnaast heb ik kunnen genieten van het inhoudelijk onderzoek. Het is meermalen voorgekomen dat ik tot laat in de avond jurisprudentie of parlementaire stukken aan het lezen was. Bovendien voelt het goed om op deze manier mijn kennis en vaardigheden te kunnen toetsen. Ik hoop dat het rapport aan de verwachtingen zal voldoen. Ik ben hoe dan ook erg trots op het resultaat.

Amsterdam, mei 2016

E. (Elmo) de Rouw

Inhoudsopgave

Samenvatting

Afkortingen

Hoofdstuk 1. inleiding	1
1.1 probleembeschrijving	1
1.2 doelstelling	2
1.3 centrale vraag	2
1.4 deelvragen en onderzoeksmethodiek	3
1.4.1 deelvraag 1	3
1.4.2 deelvraag 2	4
1.4.3 deelvraag 3	5
1.4.4 deelvraag 4	6
1.4.5 deelvraag 5	6
1.5 vooruitblik & leeswijzer	6
Hoofdstuk 2. de ontstaansgeschiedenis van art. 11a OW	8
2.1 situatie voor de invoering van art. 11a OW	8
2.1.1 poging tot Hennepteelt	9
2.1.2 medeplegen en medeplichtigheid	10
2.1.3 strafbare voorbereiding	10
2.1.4 overige niet-strafrechtelijke instrumenten	12
2.2 aanleiding van art. 11a Opiumwet	13
2.3 bedoeling van de wetgever	14
2. 4 conclusie	14
Hoofdstuk 3. het bereik van artikel 11a Opiumwet	16
3.1 algemeen	16
3.1.1 twee uitspraken	16
3.2 art. 11a OW belicht	17
3.2.1 voorbereiding	17
3.2.2 hennepteelt	18
3.2.3 weet of ernstige reden heeft om te vermoeden	19
3.3 situaties	20
3.4 conclusie	21
Hoofdstuk 4. de handelswijze van het openbaar ministerie in het kader van art. 11a Opiumwet	23
4.1 algemeen	23

4.2 beleid van het OM omtrent art. 11a OW	23
4.3 bevoegdheden & bewijs	27
4.4 de straf	27
4.5 conclusie	27
Hoofdstuk 5: tendens in de veroordelende jurisprudentie	29
5.1 algemeen	29
5.2 growshops	29
5.3 facilitators	31
5.4 conclusie	32
Hoofdstuk 6. tendens in vrijsprekende uitspraken	33
6.1. algemeen	33
6.2 growshops	33
6.3 facilitators	35
6.4 conclusie	36
Hoofdstuk 7. conclusies & Aanbevelingen	38
7.1 algemene conclusies	38
7.2 aanbevelingen	38
Bronnenlijst	41
Literatuurlijst	41
Parlementaire stukken	41
Jurisprudentie	42
Elektronische bronnen	42
Bijlagen in een apart document	

Samenvatting

Sinds 1 maart 2015 is het nieuwe artikel 11a Opiumwet van kracht. Met dit artikel kunnen ondersteunende activiteiten omtrent de grootschalige hennepcultuur strafrechtelijk worden aangepakt. Het gaat in dat verband om activiteiten die in sommige gevallen ver verwijderd zijn van de daadwerkelijke hennepcultuur. Het artikel richt zich op growshops en anderzijds activiteiten die evident bedoeld zijn om hennepcultuur te ondersteunen. Omtrent dit artikel heerst veel onduidelijkheid. Vooral als het gaat om het doel en het bereik van het artikel. Deze vragen spelen ook bij Nahar & van Wijk Advocaten. Zij hebben zich gespecialiseerd in het strafrecht en staan in dat verband regelmatig cliënten bij die worden verdacht van feiten die strafbaar zijn gesteld door middel van de Opiumwet. Ten behoeve van die belangenbehartiging is het voor hen van belang om goed over onderhavig artikel te worden geïnformeerd. In het licht daarvan heeft dit onderzoek plaatsgevonden.

Het onderzoek heeft zich gericht op de parlementaire geschiedenis, het bereik, de handelswijze van het OM en onderzoek naar de jurisprudentie omtrent artikel 11a Opiumwet. Uit analyse van verband houdende ontwikkelingen zijn vervolgens aanbevelingen geformuleerd. Uit het onderzoek naar de achtergrond van art. 11a Opiumwet komt sterk naar voren wat er met het artikel is beoogd. Dat is namelijk de aanpak van growshops en activiteiten waarvan het heel duidelijk is dat deze bedoeld zijn om grootschalige hennepcultuur te faciliteren. In het verlengde daarvan wil de wetgever de professionalisering en schaalvergroting van de illegale hennepcultuur met dit instrument effectiever aan kunnen pakken. Daarbij is het artikel een behoorlijke verruiming van het instrumentarium zoals dat beschikbaar was voor invoering van artikel 11a Opiumwet. In die zin dat er nu in een verder verwijderd stadium van de daadwerkelijke hennepweek kan worden ingegrepen. Uit analyse naar de reikwijdte van onderhavig artikel blijkt dat de vage formulering en de keuze voor bepaalde woordcombinaties er toe leidt dat het bereik groot is. Enerzijds valt bijna elke handeling te scharen onder de – in het artikel opgesomde – voorbereidingshandelingen en voorbereidingsmiddelen. Anderzijds is er de minimale beperking van de criminele intentie, namelijk de beroeps- of bedrijfsmatige hennepcultuur als in artikel 11 lid drie of vijf Opiumwet. Die beperking van het bereik is gering. Van beroeps- of bedrijfsmatige teelt is namelijk al sprake als de hennepweek wordt gedaan met twee of meer hulpmiddelen. Die ondergrens is tamelijk snel bereikt, met bijvoorbeeld plantenvoeding en een groeilamp ben je er al. Voorts is er het ietwat beperkende ‘ernstige reden om te vermoeden’. De wetgever heeft daarmee een zwaardere vorm van culpa bedoeld. Grove naïviteit is hier onder te scharen. Uit de parlementaire stukken blijkt dat de wetgever niet zover heeft willen gaan als het instellen van een onderzoeksplicht. Uit onderzoek van de jurisprudentie blijkt echter dat een goede wetenschap van de bestemming van de producten of diensten van groot belang kan zijn ten aanzien van oordeelsvorming van de rechters. Daarnaast zijn er gevallen waarin werd afgeweken van de zwaardere vorm van culpa, zoals dat beoogd was. Voorts blijkt uit het onderzoek naar recht en praktijk dat het OM een sterk integraal beleid hanteert en zich focust op growshops en anderzijds faciliterende activiteiten. Omtrent de faciliterende activiteiten hebben ze een aantal focusgroepen. Hieronder valt onder meer de zogenaamde hennepmakelaars, verhuurders, elektriciens en transporteurs. Dit blijkt uit (interne) beleidsstukken en een aanwijzing.

Uit deze bevindingen blijkt dat het in sommige gevallen lastig is om te bepalen of je onder het bereik valt van artikel 11a Opiumwet. Dit zou namelijk weleens het geval kunnen zijn bij activiteiten die voor hennepkwekers noodzakelijk zijn en wanneer er aanleidingen waren, op basis waarvan iemand zou moeten vermoeden dat de activiteiten gebruikt gaan worden voor hennep-gerelateerde doeleinden. Denk hierbij aan een tuincentrummedewerker die materialen aan een hennepkweker verkoopt, maar een aantal concrete aanleidingen van een criminele intentie over het hoofd heeft gezien. Daarnaast blijkt uit onderzoek naar de parlementaire geschiedenis en de jurisprudentie dat er in sommige gevallen wordt afgeweken van de bedoeling van de wetgever. Zo was het niet de bedoeling om een onderzoeksplicht te creëren en ging het om de gevallen waarin er sprake was van een grove, ofwel gefingeerde naïviteit. Van beide punten wordt in de jurisprudentie afgeweken. Op basis van deze bevindingen zijn aanbevelingen gedaan aan Nahar & van Wijk Advocaten

Afkortingen

Amvb	Algemene maatregel van bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Art.	Artikel
BIBOB	Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur
BOOM	Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie
BW	Burgerlijk Wetboek
CV	Centrale Vraag
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
Hof	Gerechtshof
HR	Hoge Raad
KvK	Kamer van Koophandel
Minister	Minister van Veiligheid en Justitie
MKB	Midden en Klein Bedrijf
MOT	Meldpunt Ongebruikelijke Transacties
MvT	Memorie van Toelichting
OM	Openbaar Ministerie
OW	Opiumwet
Rb.	Rechtbank
Wmh	Wet milieubeheer
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WvSv	Wetboek van Strafvordering

Hoofdstuk 1. inleiding

Dit hoofdstuk is bedoeld ter inleiding van het inhoudelijke rapport. Er wordt ingegaan op de aanleiding van het onderzoek, de doelstelling, de centrale vraag en de deelvragen. Daarnaast wordt er kort vooruitgeblikt op de navolgende hoofdstukken.

1.1 probleembeschrijving

Sinds 1 maart 2015 is het nieuwe artikel 11a Opiumwet in werking getreden. Door middel van een wijziging van de Opiumwet in verband met de strafbaarstelling van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van de illegale hennepeteelt.¹ Met dit nieuwe artikel beoogt de regering activiteiten die behulpzaam zijn aan de illegale hennepeteelt beter te kunnen bestrijden.² Volgens het kabinet blijkt namelijk dat enkel optreden tegen telers of tegen hen die direct betrokken zijn bij de teelt onvoldoende is om de illegale hennepeteelt daadwerkelijk terug te dringen. Met illegale hennepeteelt wordt in dit verband de bedrijfsmatige, dan wel de grootschalige teler bedoeld.³ Het aanleveren van materiaal wordt doorgaans verricht door zogenaamde growshops. Deze shops leveren goederen die onder meer voor de hennepeteelt worden gebruikt. Hierbij kan gedacht worden aan verschillende artikelen, zoals: potten, grond, groeilampen, isolatiemateriaal, plantenvoeding, maar ook aan kant en klare tenten die 'professionele' hennepeteelt snel mogelijk maken. Om die reden wordt dit artikel regelmatig aangeduid als het growshopverbod of gekoppeld aan de aanpak van growshops. Er is getracht om de activiteiten omschreven in het artikel toe te spitsen op de bedrijfsactiviteiten van 'malafide' growshops, maar tegelijkertijd ook voor anderzijds facilitators van grootschalige hennepeteelt.

Voorafgaande aan de inwerkingtreding waren er - zacht gezegd - een gezonde hoeveelheid vragen en punten van kritiek.⁴ Ook nu, een jaar na de inwerkingtreding, is er nog veel onduidelijk. In de media blijkt dat er verschillend naar onderhavig artikel wordt gekeken, zowel door de politiek als door professionals uit de strafrechtelijke praktijk.⁵ De eerste onderzoeken ter terechtzitting zijn ondertussen afgerond. Door die uitspraken zal het een en ander duidelijker worden. Het is niet vreemd dat artikel 11a Opiumwet door velen wordt aangemerkt als vaag, of dat er veel vragen zijn omtrent de reikwijdte. Dit wordt direct duidelijk wanneer men het artikel leest. Artikel 11a Opiumwet luidt als volgt: 'Hij die stoffen of voorwerpen bereidt, bewerkt, verwerkt, te koop aanbiedt, verkoopt, aflevert, verstrekt, vervoert, vervaardigt of voorhanden heeft dan wel vervoersmiddelen, ruimten, gelden of andere betaalmiddelen voorhanden heeft of gegevens voorhanden heeft, waarvan hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden dat zij bestemd zijn tot het plegen van een van de in artikel 11, derde en vijfde lid, strafbaar gestelde feiten, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar of geldboete van de vijfde categorie.'⁶ Het gebruik van woordcombinaties als 'weet of ernstige reden heeft om te vermoeden' helpen daarbij niet om bovengenoemde vragen gemakkelijk te beantwoorden. 'Weet' impliceert het vereiste van opzet, maar 'ernstige reden heeft om te vermoeden' wijst op een vorm van culpa.

¹ Kamerstukken II 2014/15, 32 842, nr. 444.

² Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, P1.

³ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, P1.

⁴ Voor een kritische beschouwing zie: M. Borgers & E. van Poecke, 'Op weg naar het einde', *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 - 181

⁵ Zie als voorbeeld: "VVD: growshops sluiten; wietwinkel nu door het leven als 'tomatenkweker' of 'tuincentrum'", *Telegraaf* 30 juli 2015, www.telegraaf.nl (zoek op *growshops*).

⁶ Artikel 11a Opiumwet zoals geldend op 11 februari 2016

Bij Nahar & Van Wijk Advocaten spelen deze vragen ook. Zij staan regelmatig cliënten bij die worden verdacht van feiten die strafbaar worden gesteld door middel van de Opiumwet. Ten behoeve van een goede belangenbehartiging is het voor hen belangrijk om zo veel mogelijk opheldering te krijgen. Kort gezegd, wil Nahar & van Wijk Advocaten zich zo goed mogelijk wapenen ten aanzien van zaken die betrekking hebben op onderhavige strafbepaling. Met wapenen wordt in dit verband bedoeld op het vergaren van kennis. In die zin wil Nahar & Van Wijk Advocaten zoveel mogelijk worden voorzien van informatie die een sterke verdediging ten goede komt. Aanbevelingen in het licht daarvan is waar de opdrachtgever naar op zoek is.

Zoals reeds aangegeven is het lastige aan onderhavig artikel dat er (nog) veel onduidelijk is. Welke activiteiten worden precies strafbaar gesteld? Welke bewijsmiddelen zijn van belang? Onder welke omstandigheden komt men tot een veroordeling? Tot welke sanctie komt de rechter bij een veroordeling? Welke omstandigheden hebben invloed op de hoogte van de sanctie? Voorts is het in het bijzonder onduidelijk wanneer er sprake is van 'ernstige reden heeft om te vermoeden'. Het is ingewikkeld om cliënten adequaat bij te staan die worden verdacht van een strafbaar feit waaromtrent veel onduidelijkheid heerst. Om dergelijke onduidelijkheden weg te nemen zal onder meer de achtergrond, de bedoeling, de reikwijdte en de beschikbare jurisprudentie bestudeerd moeten worden. Daarnaast speelt Het Nederlandse gedoogbeleid in dit verband een kleine rol bij deze problematiek. In die zin zal ook het bestuursrecht aan bod komen. Uiteindelijk gaat het in het bijzonder om de strafrechtelijke verdediging van cliënten. In het verlengde daarvan worden er aanbevelingen gedaan aan Nahar & Van Wijk Advocaten, die beogen bij te dragen aan de belangenbehartiging.

1.2 doelstelling

In het onderzoek staat intern centraal hetgeen dat in de probleemstelling (centrale vraag) wordt omschreven, namelijk aanbevelingen ten aanzien van artikel 11a Opiumwet. Het externe doel is om de opdrachtgever zo goed mogelijk te wapenen met kennis. Deze kennis moet bijdragen aan de verdediging van cliënten die met onderhavige problematiek te maken hebben. Daarnaast kan Nahar & Van Wijk Advocaten deze informatie voor andere doeleinden gebruiken, bijvoorbeeld voor het geven van voorlichtingen. Het onderzoeksrapport zal worden overhandigd aan de stagedocent, namens de Juridische Hogeschool Avans-Fontys, en aan de stageverlenende organisatie: Nahar & Van Wijk Advocaten.

De doelstelling luidt:

Op 30 mei wordt aan mr. M.G. van Wijk van Nahar & Van Wijk Advocaten een onderzoeksrapport aangeleverd waarin aanbevelingen worden gedaan ten aanzien van artikel 11a Opiumwet, zodat de opdrachtgever de strafrechtelijke verdediging van cliënten die worden verdacht van voornoemd artikel beter geïnformeerd kan vormgeven in het voordeel van zijn cliënten.

1.3 centrale vraag

Gelet op de probleembeschrijving streeft dit onderzoek ernaar om antwoord te bieden op de volgende vraag:

Welke aanbevelingen kunnen worden gegeven aan Nahar & Van Wijk advocaten, die zijn af te leiden uit de ontwikkelingen omtrent artikel 11a Opiumwet, ten behoeve van de strafrechtelijke verdediging van cliënten die worden verdacht van het overtreden van artikel 11a Opiumwet?

- Uitleg 'ontwikkelingen':

Ontwikkelingen wordt (onder meer) gedefinieerd⁷ als een 'geleidelijke verandering in een zekere richting'. Met ontwikkelingen wordt in de centrale vraag dus bedoeld: de totstandkoming van het artikel en op welke wijze er door de rechtspraak en het OM in de praktijk uitvoering wordt gegeven aan art. 11a OW. In het bijzonder gelet op de achtergrond, de bedoeling en de reikwijdte van de bepaling. Voorts wordt gedoeld op welke manier er in de (strafrecht)praktijk uitvoering wordt gegeven aan de strafbepaling. Voor het laatste zal (voornamelijk) jurisprudentie onderzocht worden, maar ook bijvoorbeeld de richtlijnen op basis waarvan het Openbaar Ministerie met betrekking tot art. 11a Opiumwet handelt.

- Nadere uitleg centrale vraag:

De centrale vraag is *verankerd* in het juridische kader van artikel 11a Opiumwet. Dat artikel is een strafbepaling. Om die reden richt dit onderzoek zich voornamelijk op het strafrecht. Voorts is de vraag *relevant* omdat een antwoord bijdraagt aan de dagelijkse praktijkvoering van de opdrachtgever, te weten Nahar & Van Wijk Advocaten. De centrale vraag is bovendien *precies*. De vraag geeft namelijk aan dat het op zoek is naar kennis omtrent een specifiek artikel. Die kennis richt zich vervolgens op aanbevelingen ten behoeve van een goede strafrechtelijke verdediging. Verder is de vraag *functioneel*. Immers moet er een oordeel worden gevormd omtrent informatie ten aanzien van de aanbevelingen. Ten slotte is de vraag voldoende *consistent*. Er is namelijk voldoende samenhang tussen de te onderscheiden onderdelen.⁸

1.4 deelvragen en onderzoeksmethodiek

Om de centrale vraag adequaat te beantwoorden zijn de navolgende deelvragen opgesteld. Gezamenlijk vormen de antwoorden op de deelvragen tevens een volledig antwoord op de centrale vraag. Voorts dienen de deelvragen ter sturing van het onderzoek. Sturing in die zin dat de deelvragen veel concreter zijn dan de centrale vraag. Door die concretisering kan er nadere richting gegeven worden aan het onderzoek. De deelvragen sturen bovendien het onderzoek richting bepaalde strategieën, bronnen en methoden. Ten slotte dienen de deelvragen ter structurering.

- De deelvragen luiden als volgt:

1.4.1 deelvraag 1

Wat is de achtergrond en de bedoeling van de wetgever van artikel 11a Opiumwet?

Analyse van de achtergrond en de bedoeling dragen bij aan een beter begrip van artikel 11a Opiumwet. Hierbij wordt de situatie voor inwerkingtreding van het nieuwe artikel betrokken. Voor een goede analyse van de oude situatie wordt er gebruik gemaakt van literatuuronderzoek. Hierbij wordt onder meer gebruik gemaakt van 'materieel strafrecht' door J. de Hullu.⁹ Dit boek biedt een beeld over welke mogelijkheden er waren om activiteiten die behulpzaam waren aan de illegale hennepcultuur te bestraffen. In die zin wordt gedoeld op activiteiten vergelijkbaar met het huidige artikel 11a Opiumwet. Voorts wordt er middels bestudering van de parlementaire stukken omtrent onderhavig artikel de achterliggende bedoeling van de wetgever in kaart gebracht. Tegelijkertijd biedt deze analyse ruimte om een goed beeld te vormen van de achtergrond. Daarmee wordt voornamelijk de aanleiding van het

⁷'Woorden-Boek: ontwikkelingen', *Woorden-Boek*, www.-woorden-boek.nl (zoek op *ontwikkelingen*).

⁸ Opsomming van de inhoudelijke eisen ten aanzien van een toereikende centrale vraag uit: G.A.F.M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2011. p. 60, 61 en 62.

⁹ J. de Hullu, *'Materieel strafrecht'*, Den Haag: Wolters Kluwer 2015.

voorstel bedoeld, alsmede bijvoorbeeld bezwaren ten aanzien van het destijds voorgestelde artikel.

Uit de totstandkomingsgeschiedenis en de achterliggende bedoeling van de wetgever worden vervolgens conclusies getrokken en aanbevelingen uit af geleid. In die zin sluit de deelvraag goed aan op de centrale vraag. Het betreft natuurlijk slechts een beperkt gedeelte ten aanzien van de geleidelijke veranderingen omtrent artikel 11a Opiumwet. De deelvraag geeft daarmee concretere sturing aan het onderzoek. De kwaliteit van het antwoord is gewaarborgd doordat enkel stukken van de overheid wordt gebruikt. Daarnaast wordt slechts gebruik gemaakt van toonaangevende literatuur. Of, indien noodzakelijk, bronnen waar in die werken naar wordt verwezen. Er is zoveel mogelijk informatie verzameld uit originele bronnen.

Ter beantwoording van bovenstaande vraag is hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de inhoudsanalyse. Er is een behoorlijke hoeveelheid informatie geanalyseerd. Uit die informatie is de kern gehaald en vervolgens is die verder omschreven. Voorts is het van belang om bepaalde verbanden te leggen en deze te beschrijven. Bijvoorbeeld tussen de voormalige situatie en de bedoeling van de wetgever. Deze deelvraag betreft dus onderzoek naar bestaande bronnen. Er is geen nieuwe data verzameld.

1.4.2 deelvraag 2

Wat is de reikwijdte van artikel 11a Opiumwet?

Om deze deelvraag te beantwoorden is er gekeken naar documenten omtrent de ontstaansgeschiedenis, alsmede naar reeds verschenen literatuur ten aanzien van het onderwerp.¹⁰ Deze keer gaat het echter specifiek om de vraag welke activiteiten er precies strafbaar worden gesteld. Tot welke activiteiten reikt artikel 11a Opiumwet? Dit is voor de opdrachtgever niet geheel duidelijk en is niet direct op te maken uit het artikel. Helemaal verwarrend wordt het wanneer het in verband wordt gebracht met het Nederlandse gedoogbeleid. Om die reden is een beantwoording van deze deelvraag van belang voor een degelijk antwoord op de centrale vraag. Vervolgens, wanneer de reikwijdte helder is, worden er wederom aanbevelingen afgeleid uit de conclusies. De beschrijvende literatuur na inwerkingtreding is beperkt. Vooral gezien het artikel nog relatief nieuw is. Echter nadat de verschillende bronnen naast elkaar gelegd zijn, is het mogelijk om een beeld te vormen van de reikwijdte. Daarnaast is dit nog in verband worden gebracht met een tweetal reeds verschenen jurisprudentie. Jurisprudentie waarin de reikwijdte wordt behandeld. Op die manier kunnen de omstandigheden van elkaar worden onderscheiden die ertoe leiden dat een verdachte wel of niet wordt bestraft.

Wanneer de reikwijdte helder is, wordt dit aanvullend nog vergeleken met activiteiten van een growshop. Hiervoor wordt voornamelijk gebruik gemaakt van het internet. Dit is van belang omdat art. 11a OW erop is gericht om growshops aan te pakken waarvan heel duidelijk is dat zij een belangrijke rol spelen ten aanzien van illegale hennepcultuur. Illegale hennepcultuur wil in dit verband zeggen: bedrijfs- en beroepsmatige teelt van grote hoeveelheden hennep.¹¹ De formulering van het artikel maakt het zo dat de reikwijdte ziet op faciliterende handelingen, ten aanzien waarvan growshops vaak hun bedrijfsactiviteiten invullen. De vergelijking met de activiteiten van growshops is van belang omdat zij aanvullend een bedrijfsmatig beeld vormen van faciliterende handelingen. Onder faciliterende handelingen vallen echter tevens voorbereidingshandelingen of handelingen ter vergemakkelijking van hennepcultuur die door personen worden verricht, die niet zijn aangesloten aan een growshop. Activiteiten van growshops zijn overigens goed te analyseren door middel van het internet. De websites van

¹⁰Bijvoorbeeld: T. Blom, *Opiumwetgeving en drugsbeleid*, Deventer: Wolters Kluwer 2015.

¹¹*Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3.*

deze shops kunnen inhoudelijk worden geanalyseerd, voor zover de sites nog beschikbaar zijn. Op die manier ontstaat er een beeld van verschillende (mogelijk) faciliterende activiteiten.

De kwaliteit van het antwoord is voldoende gewaarborgd door de bronnen die zijn gebruikt. Jurisprudentie is verzameld middels de website van de Rechtspraak of Kluwer Navigator. Gebruikte literatuur dient bovendien afkomstig te zijn van Juridische bronnen. Voorts is er slechts beperkt gekeken naar de activiteiten van actieve growshops, door middel van het internet. Wanneer er jurisprudentie is gebruikt, dan gaat het om uitspraken van een rechtbank, gedaan in de periode nadat onderhavig artikel van kracht is tot en met 25 mei 2016.

Wederom is er gebruik gemaakt van de inhoudsanalyse. Het is niet noodzakelijk gebleken om ter aanvulling een exploitant van een growshop te benaderen. Dit zou enkel nodig zijn wanneer een analyse van de verschillende websites van growshops niet toereikend zou blijken. Dit is niet het geval geweest. Kortom, het gaat in deze deelvraag om beschrijvend onderzoek. Waaruit de kern wordt gehaald en verbanden worden gelegd met verschillende bronnen van informatie.

1.4.3 deelvraag 3

Hoe gedraagt het Openbaar Ministerie zich ten aanzien van artikel 11a Opiumwet, gelet op richtlijnen of aanwijzingen?

Bij de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van richtlijnen, aanwijzingen en interne uitvoeringsbeleidstukken van het Openbaar Ministerie. Daarnaast is er ter beantwoording van deze vraag informatie gefilterd uit jurisprudentie. Daaruit is op te maken op welke wijze er onderzoek is gedaan en welke bewijsmiddelen door het OM worden gebruikt. Gezien het feit dat art. 11a Opiumwetartikel redelijk nieuw is, zijn er slechts een beperkt aantal zaken afgedaan. In die hoeveelheid is het mogelijk om alle beschikbare uitspraken te bestuderen. Om toch een beperking op te leggen aan de hoeveelheid jurisprudentie, is het onderzoek in eerste instantie beperkt tot uitspraken van de rechtbank in de periode tussen de inwerkingtreding van het artikel tot en met 25 mei 2016. Een helder beeld omtrent de handelswijze van het Openbaar Ministerie kan worden geschept uit de beschikbare richtlijnen/aanwijzingen en onderzoek naar jurisprudentie. Daarnaast is de media geanalyseerd. Uit krantenartikelen en informatie-websites bleek het mogelijk om op te maken hoe het OM zich in de praktijk gedraagt tegen vermoedelijke overtreders van artikel 11a Opiumwet.

De handelswijze van het OM is met de komst van onderhavig artikel natuurlijk veranderd. In die zin is dit onderdeel een concreet gedeelte van de geleidelijke verandering met de komst van artikel 11a Opiumwet. De bevindingen omtrent dit onderdeel van de ontwikkelingen zijn vervolgens gebruikt om aanbevelingen te doen richting de opdrachtgever.

Het analyseren van de beschikbare informatie is voor een adequaat antwoord van belang. Door verschillende bronnen met elkaar te vergelijken kan het een en ander worden beschreven. De kwaliteit is gewaarborgd door het selectief gebruik van bronnen. Enkel informatie afkomstig uit betrouwbare en herleidbare bronnen zullen worden gebruikt.

1.4.4 deelvraag 4

Welke tendens is er te vinden in de veroordelende jurisprudentie verband houdende met artikel 11a Opiumwet?

Om een goed beeld te krijgen van hoe de rechtspraak met onderhavige problematiek omgaat, is bij deze deelvraag specifiek de veroordelende jurisprudentie geanalyseerd. De bedoeling is om overeenkomsten tussen de uitspraken te filteren om op die manier een bepaalde tendens te ontdekken. Op basis van die ontwikkelingen zijn vervolgens aanbevelingen te doen richting de opdrachtgever. Welke omstandigheden maken het dat de rechter komt tot een veroordeling en wat neemt de rechter in het bijzonder mee in zijn overweging? Dat zijn voorbeelden van vragen die met deze deelvraag beantwoord beogen te worden. In die zin sluit deze deelvraag mooi aan op de centrale vraag.

Er zijn niet uitzonderlijk veel uitspraken beschikbaar en dit hoofdstuk beperkt zich verder door enkel de veroordelende jurisprudentie te onderzoeken. Afhankelijk van de hoeveelheid kon er besloten worden om selectiever te zijn ten aanzien van de uitspraken. Dit is echter niet nodig gebleken. Het onderzoek naar alle beschikbare uitspraken bleek niet te tijdroven. Om de kwaliteit te waarborgen worden enkel juridische bronnen gebruikt. Voorts worden deze uitspraken op inhoud geanalyseerd en naast elkaar gelegd.

1.4.5 deelvraag 5

welke tendens is er te vinden in de vrijsprekende jurisprudentie verband houdende met artikel 11a Opiumwet?

Voor een adequaat beeld over de wijze waarop de rechtspraak met artikel 11a Opiumwet omgaat, is in bij deze deelvraag specifiek de vrijsprekende jurisprudentie bestudeerd. Het is gelukt om overeenkomsten tussen de uitspraken te filteren om op die manier een bepaalde tendens te vinden. Op basis van die bevindingen zijn vervolgens aanbevelingen gedaan richting de opdrachtgever. Welke omstandigheden maken het dat de rechter komt tot een vrijspraak en wat neemt de rechter in het bijzonder mee in zijn overweging? Dat zijn voorbeelden van vragen die met deze deelvraag beantwoord beogen te worden. In die zin sluit ook deze deelvraag mooi aan op de centrale vraag.

Er zijn niet uitzonderlijk veel uitspraken beschikbaar en dit hoofdstuk beperkt zich verder door enkel de veroordelende jurisprudentie te onderzoeken. Afhankelijk van de hoeveelheid kon er besloten worden om selectiever te zijn ten aanzien van de uitspraken. Dit is echter niet nodig gebleken. Het onderzoek naar de vrijsprekende uitspraken is niet te tijdrovend geweest. Om de kwaliteit te waarborgen zijn enkel juridische bronnen gebruikt. Voorts zijn deze uitspraken op inhoud geanalyseerd en naast elkaar gelegd. Deze deelvraag is erg vergelijkbaar met de vorige. Gezien de omvang en voor het gemak is echter besloten om een splitsing te maken tussen vrijsprekende uitspraken en veroordelend uitspraken.

1.5 vooruitblik & leeswijzer

Het onderzoek richt zich volledig op de ontwikkelingen omtrent artikel 11a Opiumwet. In het volgende hoofdstuk wordt in dat verband eerst de achtergrond van het artikel behandeld. De ontstaansgeschiedenis staat in dat hoofdstuk centraal. Vervolgens beschrijft hoofdstuk drie de reikwijdte van artikel 11a Opiumwet. Het vaag geformuleerde artikel maakt het dat hier veel onduidelijkheid over is. In dit hoofdstuk wordt omschreven hoever het bereik precies is. Hoofdstuk vier gaat vervolgens nader in op de handelswijze van het openbaar

ministerie, als het gaat om onderhavig artikel. In hoofdstuk vijf en zes wordt vervolgens uitvoerig ingegaan op de jurisprudentie. Ten slotte volgt in hoofdstuk zeven het antwoord op de centrale vraag.

Hoofdstuk 2. de ontstaansgeschiedenis van art. 11a OW

Dit hoofdstuk beschrijft de achtergrond van art. 11a OW. Hierbij wordt de situatie voorafgaande aan de inwerkingtreding van het huidige artikel 11a belicht. Daarnaast wordt de ontstaansgeschiedenis behandeld. Daarbij staat de bedoeling van de wetgever centraal. Door nadere bestudering van de achtergrond is het mogelijk om meer inzicht te krijgen in de aanleiding van de nieuwe strafbepaling. De deelvraag die wordt behandeld luidt als volgt: wat is de achtergrond en de bedoeling van de wetgever van artikel 11a Opiumwet?

2.1 situatie voor de invoering van art. 11a OW

Het Nederlandse beleid rondom hennep is regelmatig een punt van discussie. Het bestrijden van de illegale hennepteelt is een prioriteit van de regering. In dit verband wordt door de wetgever met illegale hennepteelt vooral gedoeld op de bedrijfs- en beroepsmatige teelt. Het gaat dan met name om de grotere hoeveelheden.¹² De regering is van mening dat, door de professionaliteit en de omvang, de hennepteelt een groot gevaar oplevert voor de Nederlandse samenleving. Om die reden is de overheid continu op zoek naar manieren om dit gevaar effectiever aan te kunnen pakken. Verband houdende hiermee is er halverwege 2011 het reeds ingevoerde art. 11a OW als voorstel gepubliceerd door de minister van Veiligheid en Justitie en door de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.¹³ Zoals reeds aangegeven in het vorige hoofdstuk gaat het in dit geval om de strafbaarstelling van, kort gezegd, het voorbereiden of het vergemakkelijken van professionele hennepteelt en andere faciliterende gedragingen met betrekking tot de teelt van grote hoeveelheden hennep. Inmiddels, sinds 1 maart 2015, is het artikel in werking getreden. In deze paragraaf wordt gekeken naar de situatie voorafgaand aan de invoering van art. 11a OW, mede gericht op het juridische instrumentarium zoals dat er al was.

Strafrechtelijke aansprakelijkheid van personen die (grootschalige) hennepteelt faciliteren was voorafgaande aan de invoering van het huidige instrument zeer wel mogelijk. Het was echter moeilijk om tot een strafrechtelijke veroordeling te komen bij faciliterende activiteiten die zich in een ver stadium voorafgaande aan de hennepteelt afspeelde. Daarin schuilt volgens de minister de noodzaak van het nieuwe artikel.¹⁴ In zijn algemeenheid kan worden gezegd dat er ongeveer drie strafrechtelijke mogelijkheden zijn waarvan de uitwerking wordt uitgebreid met het nieuwe art. 11a OW.¹⁵ Zo is er de mogelijkheid tot strafrechtelijke vervolging op grond van de strafbare poging tot het telen van hennep. Deze wijze vindt zijn basis in art. 45 WvSr juncto art. 3 onder B en C OW. Hiervoor moet er sprake zijn van een voornemen tot het beginnen van bijvoorbeeld een hennepkwekerij. Vervolgens moet dat voornemen zich door een begin van uitvoering hebben geopenbaard. Daarnaast werden eventuele faciliteerders van hennepteelt aangepakt door de strafrechtelijke deelnemingsvormen van medeplegen of medeplichtigheid, art. 47 lid 1 sub 1 en art. 48 WvSr juncto art. 3 onder B en C OW.¹⁶ Het dubbele opzetvereiste leverde ten aanzien van deze optie in veel gevallen problemen op. Ten slotte was er de mogelijkheid tot vervolging op basis van artikel 46 WvSr, namelijk de strafrechtelijke voorbereiding. In de navolgende subparagrafen worden deze mogelijkheden achtereenvolgens nader toegelicht.

¹²Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, p. 1.

¹³Kamerstukken II 2010/11, 32 842, nr. 2.

¹⁴Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, p. 3.

¹⁵F.J.E. Krips & P.A.M. verrest, 'Strafbaarstelling van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van illegale hennepteelt: het einde van de growshop?', *Ars Aequi* mei 2015. P. 401- 404.

¹⁶M. Borgers & E. van Poecke, 'Op weg naar het einde', *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 - 181

2.1.1 poging tot Hennepteelt

Krachtens art. 45 lid 1 WvSr is een poging tot misdrijf strafbaar, wanneer het voornemen van de dader zich door een begin van uitvoering heeft geopenbaard. Indien een strafbaar feit zoals het kweken en verhandelen van hennep – telen als in art. 3 onder B OW - als een gebeurtenis of een activiteit wordt gezien, dan zijn er verschillende stadia te onderscheiden. Zoals: het bedenken van een plan, zorgen voor de financiën, het verzamelen van de benodigde materialen, het installeren van die materialen tot aan het feitelijk telen en uiteindelijk zelfs de verkoop. Onder deze stadia kunnen sommige faciliterende handelingen worden geschaard. Het moge duidelijk zijn dat faciliterende handelingen veelal in een voorstadium van de strafbare activiteiten plaatsvinden. Ook in deze voorfase kunnen faciliterende activiteiten dus als strafwaardig worden aangemerkt. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het voornemen zich door een begin van uitvoering heeft geopenbaard. De uitvoeringshandelingen staan hierbij centraal.¹⁷ Met andere woorden moet onder poging worden verstaan: trachten te plegen. Er wordt met het misdrijf begonnen, maar het wordt niet voltooid. Verder moet volgens de rechtspraak sprake zijn van een strafbare poging als de feitelijke handelingen naar hun uiterlijke verschijningsvormen moeten worden beschouwd als te zijn gericht op de voltooiing van het misdrijf.¹⁸

Het is echter de vraag of personen die benodigdheden voor (grootschalige) hennepsteelt verzamelen zich zonder meer strafbaar maken aan een poging tot hennepsteelt. Hoewel men zou kunnen zeggen dat er sprake is van een begin van uitvoering, is het niet direct duidelijk wat het voornemen van de verzamelaar is. Immers is een algemene poging niet strafbaar. Het moet expliciet gaan om een poging tot een bepaald misdrijf, in dit geval het telen van hennep. Het is vereist dat het voornemen betrekking heeft op een bepaald delict. Daarin moet het voornemen tot het plegen van het onderhavige delict duidelijk en aantoonbaar zijn. Hieruit blijkt dat in het voornemen een vorm van opzet schuilt. Wanneer iemand materialen verzameld die voor de hennepsteelt kunnen worden gebruikt, moet men niet vergeten dat deze spullen vaak tevens voor andere doeleinden kunnen worden gebruikt. Daardoor is het in sommige gevallen ingewikkeld om aan te tonen welk voornemen zich door een begin van uitvoering heeft geuit. Het aanschaffen van materialen voor het kweken van bijvoorbeeld tomaten is vooralsnog niet strafbaar. Daarin ligt de beperking als het gaat om de strafbare poging ten aanzien van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van hennepsteelt. Hierop biedt het nieuwe art. 11a OW nu een uitbreiding.¹⁹

Wanneer een persoon voornemens is om een hennepkwekerij te beginnen en daarvoor de nodige activiteiten verricht, dan kan hij vrij ver gaan alvorens de gedraging kan worden aangemerkt als een strafbare poging tot het telen van hennep. Denk in dit verband aan het zorgen voor een geschikte ruimte, bekleed met isolatiemateriaal, kweeklampen en ventilatie tot aan het volledig inrichten van een kweekruimte. Dit alles maakt nog geen strafbare poging, aldus de Hoge Raad. De Hoge raad heeft bepaald dat het enkele aanwezig hebben van een volledig ingerichte kweekruimte - zonder hennepstekken of ander kweekmateriaal en bij ontbreken van andere activiteiten van de verdachte - niet als een begin van uitvoering, als in een strafbare poging tot het kweken van hennep, kan worden gezien.²⁰ Er moet daarvoor nog sprake zijn van een aanvullende omstandigheid, op basis waarvan men een begin van uitvoering kan linken aan het voornemen tot het telen van hennep. Daarmee komt een veroordeling tot een strafbare poging niet altijd in de buurt van het bestraffen van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van de professionele hennepsteelt. Immers bevinden dergelijke activiteiten zich nog in een fase voorafgaande aan de inrichting van de kweekruimte.

¹⁷ J. de Hullu, *'Materieel strafrecht'*, Deventer: Kluwer 2015, p. 385 e.v.

¹⁸ HR 2 oktober 2001, *LJN AB2806*.

¹⁹ M. Borgers & E. van Poecke, *'Op weg naar het einde: de strafbaarstelling van voorbereiding en vergemakkelijking van professionele hennepsteelt'*, *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 - 181

²⁰ HR 17 november 2009, *NJ 2010,337*, HR 13 oktober 2015, *ECLI:NL:2015:819*.

In die zin is dat nog ver voor het stadium dat men daadwerkelijk een volledig ingerichte kweekruimte beschikbaar heeft, met aanvullend de aanwezigheid van hennepstekjes, of andere gedragingen die ertoe leiden dat men tot een strafbare poging kan komen. Dit maakt het vrij duidelijk dat het faciliteren van de hennepsteelt slechts in een uitzonderlijk ver gevorderd stadium kan worden aangemerkt als een strafbare poging tot telen van hennep. Zelfs een ‘malafide’ growshop kan op basis hiervan niet snel strafrechtelijk worden aangesproken.

2.1.2 medeplegen en medeplichtigheid

Handelingen ter facilitering van hennepsteelt leiden er in veel gevallen niet toe dat door die persoon alle bestanddelen van een delictsomschrijving worden vervuld. De vormen van medeplegen en medeplichtigheid boden in dergelijke gevallen mogelijk een (zij het beperkte) uitkomst. Als het gaat om de activiteiten van growshops, dan wel handelingen ter facilitering van hennepsteelt, dan zijn deze twee deelnemingsvormen het makkelijkst te bereiken. Denk hierbij aan personen rondom de teler, zoals: de verhuurder van het pand, de leverancier van potgrond en ventilatiemateriaal, of de persoon die zorg droeg voor het aanleggen van de elektriciteit. Op grond van art. 47 lid 1 sub 1 WvSr wordt als dader gestraft: zij die het feit medeplegen. Krachtens art. 48 WvSr wordt medeplichtigheid strafbaar gesteld. De beide deelnemingsvormen zullen hieronder achtereenvolgens in verband worden gebracht met de lacune die art. 11a OW mogelijkwerijs opvult.²¹

Het grootste probleem in dit verband is het dubbele opzetvereiste. Als het gaat om medeplegen of medeplichtigheid dan dient er sprake te zijn van zowel opzet op het medeplegen of medeplichtigheid als op het grondfeit. In dit geval hennep telen, bereiden, bewerken, verwerken of aanwezig hebben, art. 3 onder B of C OW. Het dubbele opzetvereiste wil in dit verband zeggen dat de faciliteerder wist dat zijn activiteiten waren bedoeld voor het telen van hennep, dan wel het wist en aanvaarde dat hierop een aanmerkelijke kans bestond. Wetenschap van het einddoel is hierbij van belang. Het probleem ten aanzien hiervan is de bewijsvoering. De vaststelling van wetenschap is natuurlijk veelal vrij ingewikkeld. In sommige gevallen zullen goederen worden verkocht aan een verdacht persoon. Of anderszijds handelingen worden verricht onder verdachte omstandigheden. Dit wil echter niet zeggen dat er ook daadwerkelijk wetenschap was bij de medepleger, respectievelijk de medeplichtige. Deze dubieuze omstandigheden zijn onvoldoende om (voorwaardelijk)opzet aan te nemen op het medeplegen, of op medeplichtigheid en op het telen zelf.²² Daarnaast is de betrokkenheid slechts strafbaar als er daadwerkelijk een strafbaar feit is begaan. Hoewel het feit niet voltooid hoeft te zijn – strafbare poging is voldoende - zijn veel activiteiten ter facilitering (zie vorige subparagraaf) niet strafbaar.²³ Beide deelnemingsvormen boden dus slechts uitkomst in de gevallen waarbij de deelnemer dicht op het plegen van de teelt zelf zat. Daarnaast moet er dubbele opzet worden aangetoond, of in ieder geval worden aangetoond dat de faciliteerder de aanmerkelijke kans aanvaarde. Op deze manier zijn dubieuze growshops en handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van hennepsteelt slechts in uitzonderlijke situaties strafrechtelijk te vervolgen. De growshop-houder of faciliteerder moet in dat geval heel erg ver zijn gegaan.²⁴

2.1.3 strafbare voorbereiding

Krachtens art. 46 WvSr was voorbereiding van een misdrijf met betrekking tot hennep in bepaalde gevallen voor de invoering van art. 11a OW al strafbaar. In het navolgende stuk

²¹ J. de Hullu, *‘Materieel strafrecht’*, Deventer: Kluwer 2015, p. 437 e.v.

²² HR 3 november 2009, NJ 2010, 335 & HR 3 november 2009, NJ 2010, 336.

²³ J. de Hullu, *‘Materieel strafrecht’*, Deventer: Kluwer 2015, p. 438.

²⁴ M. Borgers & E. van Poecke, *‘Op weg naar het einde: de strafbaarstelling van voorbereiding en vergemakkelijking van professionele hennepsteelt’*, *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 - 181

wordt belicht in hoeverre dit een mogelijkheid was om faciliteerders of handelingen ter voorbereiding en vergemakkelijking van de hennepsteelt strafrechtelijk aan te spreken. Art. 46 lid 1 WvSr merkt als strafbare voorbereiding van een misdrijf aan: 'wanneer de dader opzettelijk voorwerpen, stoffen, informatiedragers, ruimten of vervoersmiddelen bestemd tot het begaan van het misdrijf verwerft, vervaardigt, invoert, doorvoert, uitvoert of voorhanden heeft.' Die formulering geeft enige gelijkenis met het huidige art. 11a OW, nu het ook gaat om een limitatief opgesomde hoeveelheid aan voorbereidende handelingen of voorbereidingsmiddelen. Een enkele intentie is hierbij niet voldoende. Het moet gaan om een objectieve wederrechtelijke handeling. Een belangrijke beperking als het gaat om de strafbare voorbereiding is het strafmaximum van minstens acht jaar, gelet op het feit dat ten grondslag ligt aan de voorbereiding.²⁵

Het strafmaximum voor de strafbare voorbereiding levert ten aanzien van het faciliteren van hennepsteelt een beletsel op. De gedragingen uit art. 3 onder B en C OW worden door middel van art. 11 lid 3 en 5 OW bestraft met een maximale gevangenisstraf van zes jaar. Dit geldt in zijn algemeenheid voor lijst-II-delicten. Hierdoor kon een growshop of anderzijds een persoon die hennepsteelt faciliteerde niet snel strafrechtelijk worden aangepakt. Voorts is in de Opiumwet een bijzondere strafbepaling ten aanzien van voorbereiding te vinden in art. 10a OW. Deze vond echter ook geen toepassing, want in dat verband moet het gaan om middelen uit lijst I, namelijk harddrugs.²⁶

Vorbereidingshandelingen verband houdende met hennepsteelt konden enkel worden vervolgd wanneer dat gebeurde in deelneming aan een criminele organisatie. Wanneer dit in organisatorisch verband gebeurt, staat er een maximum straf op van acht jaar. Dat geldt dan ook ten aanzien van lijst-II-delicten. De criminele organisatie moet logischerwijs professionele of grootschalige hennepsteelt tot oogmerk hebben. Door vernumming is deze strafbaarstelling te vinden in art. 11b OW, voorheen was dit art. 11a OW. Alomvattend moet het dus gaan om voorbereidingshandelingen ter deelneming aan een criminele organisatie die tot oogmerk heeft het op grote schaal telen van hennep, art. 46 WvSr juncto art. 3 onder B en A, art. 10 lid 4 en 5 en art. 11b lid 1 OW. Art. 140 WvSr is volgens art. 11b lid 2 OW van overeenkomstige toepassing. Via die weg heeft de Hoge Raad bepaald dat de betrokkene moet behoren tot het samenwerkingsverband en een aandeel heeft in, dan wel ondersteunt aan, gedragingen die strekken tot of rechtstreeks verband houden met de verwezenlijking van, in dit geval, de hennepsteelt.²⁷

Deze samenstelling heeft een vrij wijd bereik. In de regel, zoals reeds is besproken, is voorbereiding van deelneming niet strafbaar, wegens het feit dat deelneming een tot stand gekomen grondfeit eist. Een tot stand gekomen grondfeit zou impliceren dat de voorbereidende fase al moet zijn gepasseerd.²⁸ In dit geval moet art. 11b OW echter gezien worden als een strafbare deelnemingsvorm, de deelneming is het grondfeit. Daarmee is vervolging op basis van voorbereiding op de deelneming zeer wel mogelijk. Voor deze situatie is het ingewikkeld om een voorbeeld te verzinnen. In sommige gevallen zijn er faciliterende handelingen ten aanzien van hennepsteelt mogelijk die wijzen op het tevens voorbereiden tot deelnemen aan een criminele organisatie, die ook grootschalige hennepsteelt tot oogmerk heeft. Ten behoeve van een criminele organisatie een kas voor hennepsteelt bouwen, waardoor die persoon bijvoorbeeld lidmaatschap verwerft, zou daar bijvoorbeeld onder kunnen vallen. De Hullu geeft aan dat de bewijsvoering in dat geval lastig is.²⁹ De memorie van toelichting bij het huidige art. 11a OW geeft aan dat deze manier ontoereikend is.³⁰ Volgens de memorie

²⁵ J. de Hullu, *'Materieel strafrecht'*, Deventer: Kluwer 2015, p. 404 e.v.

²⁶ M. Borgers & E. van Poecke, *'Op weg naar het einde: de strafbaarstelling van voorbereiding en vergemakkelijking van professionele hennepsteelt'*, *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 – 181.

²⁷ HR 18 november 1997, *NJ* 1998, 225 m.nt. de Hullu.

²⁸ E. Sikkema, *'Vorbereidingshandelingen'*, Amsterdam: *Ars Aequi* 2012.

²⁹ J. de Hullu, *'Materieel strafrecht'*, Deventer: Kluwer 2015, p. 416.

³⁰ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3, p. 5-8.

houdt dit verband met het feit dat de ruime kring van personen omtrent de illegale hennepsteelt lang niet altijd in georganiseerd verband opereert. Het is duidelijk dat handelingen ter voorbereiding of bevordering van illegale hennepsteelt niet altijd in organisatorisch verband gebeurd. Wanneer een directe band met de concrete activiteiten van de hennepsteler ontbrak, dan werd het lastig.³¹

2.1.4 overige niet-strafrechtelijke instrumenten

Er zijn nog een aantal andere instrumenten die het op een bepaalde manier mogelijk maakte om het faciliteren van de hennepsteelt, voorafgaande aan de inwerkingtreding van het huidige art. 11a OW al, tegen te gaan. Deze beperken in meer of mindere mate faciliteerders van hennepsteelt. Ter volledigheid worden deze instrumenten in dit stuk kort benoemd. Dit is van belang om een volledig beeld te krijgen van het instrumentarium zoals dat al beschikbaar was voor 1 maart 2015. Het gaat in dit verband om een vergunningstelsel voor growshops dat werd gehanteerd door verschillende gemeenten. Daarnaast gaat het om de mogelijkheid tot vervolging op grond van overtreding van de Wet milieubeheer, namelijk wegens het oprichten (en de werking veranderen) van een inrichting voor het kweken van planten zonder te beschikken over een vergunning die daartoe noodzakelijk is. Voorts is het voor verhuurders mogelijk om bij huurders die in het gehuurde voorbereidingen treffen tot het telen van hennep de overeenkomst te ontbinden.³²

De kamerstukken verband houdende met het huidige art. 11a OW spreken over een twintigtal gemeenten die bij Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) een vergunningstelsel voor growshops hanteerde.³³ Ten behoeve van die vergunningverlening was het in dat verband ook mogelijk om een BIBOB-onderzoek te doen plaatsvinden. Op die manier konden growshops en in die zin faciliteerders van hennepsteelt geweerd worden. Door hen een vergunning te weigeren. Vooral als het ging om aanvragers ten aanzien waarvan twijfels bestonden over zijn of haar integriteit. Met de komst van het huidige art. 11a OW kunnen er geen vergunningen meer aan growshops worden verleend. Verstrekte vergunningen moesten worden ingetrokken.³⁴

Uit een uitspraak van de Hoge Raad op 9 maart 2010 bleek dat er geen principieel beletsel is om wegens overtreding van de Wet milieubeheer oprichters van hennepkwekerijen te vervolgen. In essentie ging het in die zaak om een persoon die werd vervolgd omdat hij zonder een vergunning in verband met het oprichten (en de werking veranderen) van een inrichting voor het kweken van planten toch een hennepkwekerij had opgericht. Dit is verboden krachtens art. 8.1 Wmh. In onderhavige zaak was er uiteindelijk een gebrek aan bewijs. Maar de Hoge Raad gaf geen blijk van enig beletsel om op deze manier inrichters van hennepkwekerijen te vervolgen.³⁵ Gezien de verbodsbepaling ziet op gedragingen zonder daartoe strekkende vergunning, gelet op het oprichten, veranderen of in werking hebben, was het middels deze constructie tevens mogelijk om op creatieve wijze faciliteerders van de hennepsteelt aan te spreken, ware het in een vrij laat stadium. Net zoals bij de strafbare poging en de strafbare deelnemingsvormen die reeds zijn behandeld.³⁶

Ten slotte is er in dit verband nog het huurrecht. Waar in het strafrecht, voorafgaande aan de inwerkingtreding van het huidige art. 11a OW, de faciliteerder van hennepsteelt vrij ver kon

³¹ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 3.

³² M. Borgers & E. van Poecke, 'Op weg naar het einde', *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 – 181.

³³ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 6.

³⁴ 'Gemeenten en strafbaarstelling voorbereidingshandelingen illegale hennepsteelt', *het CCV* 23 december 2014, www.hetccv.nl (zoek op *strafbaarstelling voorbereidingshandelingen illegale hennepsteelt*). Zie verder: 'Het Growshop verbod', *RIEC Midden-Nederland* 5 februari 2015, www.riec.nl (zoek op *growshop*).

³⁵ HR 9 maart 2010, *NJ* 2010, 159. Zie daarbij de noot van M.J. Borgers onder punt 4 bij HR 17 november 2009, *NJ* 2010, 337.

³⁶ M. Borgers & E. van Poecke, 'Op weg naar het einde: de strafbaarstelling van voorbereiding en vergemakkelijking van professionele hennepsteelt', *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 – 181.

gaan alvorens er strafrechtelijke mogelijkheden waren, is dat in het huurrecht anders. Bij het strafrecht was vervolging bij het aantreffen van een ingerichte kweekruimte niet altijd mogelijk. In het huurrecht kan op grond van die ontdekking echter wel iets worden gedaan. De verhuurder kan namelijk de huurovereenkomst ontbinden. Het inrichten van een kweekruimte in een huurwoning is in strijd met de verplichting om het gehuurde te gebruiken overeenkomstig de daaraan gegeven woonbestemming, zie art. 7:214 BW. Wanneer een kweekruimte wordt aangetroffen is het voldoende om de huurovereenkomst te ontbinden. De kwekerij hoeft hier, anders dan bij het strafrecht, nog niet daadwerkelijk in gebruik zijn genomen.³⁷

2.2 aanleiding van art. 11a Opiumwet

De bestrijding van de illegale hennepcultuur is een prioriteit van de regering. Volgens de memorie van toelichting levert de omvang en de professionaliteit een groot veiligheidsrisico op voor de Nederlandse samenleving.³⁸ De productie van hennep overstijgt volgens de memorie in grote mate de nationale behoefte. Daarnaast komt het in Nederland veelvuldig voor dat hennep binnen wordt geteeld, met alle gevaren van dien. Buitencultuur komt voor in bijvoorbeeld maisvelden, maar het merendeel wordt echter binnen gekweekt. Dit vindt onder meer plaats in kassen, woningen en garages. Bij deze vormen van hennepcultuur is het noodzakelijk dat de nodige installaties en technieken de teelt ondersteunen. Voor een optimaal resultaat is ten aanzien van die installaties een bepaalde professionaliteit en specialisme vereist. Veelal wordt dit gedaan door een kring van personen om de daadwerkelijke kweker heen. Deze personen verrichten op zijn beurt activiteiten die zich afspelen in de voorfase van de hennepcultuur.³⁹

Growshops vervullen daarbij een rol. Volgens de kamerstukken onder meer ten aanzien van de aanlevering van materialen. Daarnaast voorzien zij kwekers van de kennis en kunde om de teelt te doen slagen. Dit is het gevolg van de toenemende schaalvergroting en professionalisering van de activiteiten rondom de teelt.⁴⁰ Daarnaast is het voor kwekers die aan bijvoorbeeld coffeeshops leveren van belang dat er een bepaalde kwaliteit van de wiet wordt gewaarborgd. Dit is onmogelijk zonder de juiste materialen, installaties en kennis. Kwaliteit is moeilijk te waarborgen bij hennep die buiten is gekweekt. Growshops voorzien de kweker uitgebreid van advies en voorlichting, zodat de kweker de beste resultaten kan bereiken. Bovendien leveren zij daartoe alle benodigde materialen. Op het internet en in folders presenteerde zij zich ook als zodanig. Volgens de memorie van toelichting leveren zij deze activiteiten allang niet meer alleen voor de kleinschalige thuisteler, maar zijn zij uitgegroeid tot een belangrijk steunpunt van de illegale hennepcultuur.⁴¹

Naast growshops zijn er nog meer personen die grote hoeveelheden geld verdienen aan faciliterende activiteiten ten behoeve aan de illegale hennepcultuur. In dit verband gaat het om activiteiten die de hennepcultuur gemakkelijker maken of zelfs bevorderen. Denk hierbij aan kwekers van stekken, personen die zorg dragen voor de aanleg van kweekruimtes, verhuurders van ruimtes tot personen die gehele zeecontainers ingraven. Vaak weten zij dat het een en ander gebruikt gaat worden voor de illegale hennepcultuur.⁴² Duidelijk is dat die faciliterende activiteiten plaatsvinden in een fase voorafgaande aan de daadwerkelijke teelt.

In de voorgaande paragraaf is het instrumentarium zoals dat al beschikbaar was voor de inwerkingtreding van het huidige art. 11a OW omschreven. Daaruit is duidelijk op te merken dat het in veel gevallen vrij lastig was om faciliterende activiteiten ten aanzien van de hennepcultuur strafrechtelijk aan te pakken. Activiteiten zoals hierboven beschreven bleven daardoor onbestraft. De minister zag daarom aanleiding om deze lacune aan te vullen.

³⁷ Hof 's-Hertogenbosch 20 oktober 2009, *LJN* BQ3043.

³⁸ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 3.

³⁹ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 4,5 en 6.

⁴⁰ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 2.

⁴¹ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 6.

⁴² *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 5.

Volgens hem bleek dat het strafrechtelijke instrumentarium in te veel gevallen ontoereikend was.⁴³ Deze omstandigheid heeft tot het huidige art. 11a OW geleid.

2.3 bedoeling van de wetgever

Met art. 11a OW is het mogelijk om activiteiten die in sommige gevallen ver om de daadwerkelijke teelt heen gebeuren aan te pakken. Volgens de memorie van toelichting is er rond de hennepeteelt een hele industrie ontstaan, die op meerdere manieren een bijdrage heeft geleverd aan de professionalisering, schaaluitbreiding en innovatie van de illegale productie van cannabis.⁴⁴ We hebben eerder gezien dat het bestaande juridische instrumentarium in sommige gevallen niet toereikend was om deze faciliterende activiteiten aan te pakken. De bedoeling achter art. 11a OW is er dan ook duidelijk op gericht om dit wel mogelijk te maken. Zoveel is nu wel duidelijk. In het verlengde daarvan is het uiteindelijke doel om de illegale hennepeteelt beter aan te kunnen pakken. Volgens de minister is het opsporen en afbreken van hennepkwekerijen, om vervolgens enkel de kweker te kunnen vervolgen niet voldoende om de illegale hennepeteelt effectief terug te dringen.⁴⁵ Van de industrie rondom de professionele hennepeteelt is de growshop een illustratief voorbeeld. Daarnaast is het de bedoeling om anderzijds personen die de hennepeteelt vergemakkelijken aan te pakken. In de gevallen waarin personen zich bezighouden met ondersteunende activiteiten aan de professionele en grootschalige hennepeteelt, maar waarbij een veroordeling op basis van het bovengenoemde instrumentarium (zie paragraaf 2.1) niet mogelijk was, moet dit artikel een uitkomst bieden. Vervolgens is het op basis van art. 11a OW mogelijk om ten aanzien van activiteiten verder verwijderd van de daadwerkelijke teelt dwangmiddelen en opsporingsbevoegdheden toe te passen. Uit de memorie blijkt dat met dit artikel ook een preventief effect wordt verwacht. Zo zouden mogelijk faciliterende personen kritischer gaan zijn bij het aannemen van werk dat mogelijk moet worden gezien als ondersteunend aan de hennepeteelt.⁴⁶

2.4 conclusie

Het artikel is ontstaan vanuit de gedachte om activiteiten aan te pakken die op een bepaalde manier ver verwijderd zijn van het daadwerkelijke telen, maar noodzakelijk voor het kweken. De wetgever beoogt hiermee uiteindelijk de (grootschalige) illegale hennepeteelt beter aan te kunnen pakken. Of wil in ieder geval, met dit artikel in de hand, de professionalisering en schaalvergroting tegengaan. Illustratief wordt daarbij het fenomeen van de growshops gebruikt. Echter valt te concluderen dat met dit artikel veel meer activiteiten worden aangepakt dan growshops alleen en dit is ook de bedoeling. Ten aanzien van de faciliterende activiteiten is gebleken dat het in sommige gevallen vrij lastig was om daar strafrechtelijk iets mee te doen, met het instrumentarium zoals dat er al was. Justitie kon enkel aan de gang wanneer de growshop of faciliteerder al vrij ver was gegaan. Daarbij moet de behulpzame activiteit dicht op het telen zelf zitten.

Wil er sprake zijn van een strafbare poging tot het telen van hennep dan zijn handelingen ter facilitering niet genoeg. De Hoge Raad heeft ten aanzien hiervan bepaald dat er niet alleen sprake moet zijn van een ruimte ingericht voor het kweken van hennep, maar dat aanvullende gedragingen of omstandigheden noodzakelijk zijn. Een voorbeeld hiervan is de aanwezigheid van hennepstekjes. Alleen dan kan de begin van uitvoering duidelijk worden gekoppeld aan het voornemen tot telen van hennep en als zodanig worden gezien als een strafbare poging.

⁴³ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 5 en 6.

⁴⁴ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 1.

⁴⁵ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 4.

⁴⁶ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 6.

Ten aanzien van faciliterende activiteiten kan er verder soms sprake zijn van medeplegen en/of medeplichtigheid, dan wel de strafbare voorbereiding. In de eerste twee gevallen is dubbele opzet moeilijk aantoonbaar. Waar het gaat om handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking is het lastig om aan te tonen dat deze zonder twijfel waren gericht op het telen van hennep. De strafbare voorbereiding vereist een strafminimum. Ten aanzien van lijst-II-feiten moet het dan gaan om strafbare voorbereidingshandelingen in georganiseerd verband. Volgens de memorie opereert de ruime kring van personen rondom de illegale hennepcultuur lang niet altijd in organisatorisch verband.

De beperkingen die besproken zijn ten aanzien van het bovenstaande instrumentarium willen niet uitsluiten dat faciliterende of zeer malafide growshops strafrechtelijk konden worden aangepakt. Het biedt enkel een illustratie over de lacune waarin de regering aanleiding zag om die aan te vullen. Concluderend kan gesteld worden dat dit instrumentarium volgens de minister te kort schoot als het ging om de, volgens de memorie, ontstane industrie om de grootschalige illegale hennepcultuur heen. Daarbij is de wet vrij onduidelijk waar het zich precies op richt. Dit stuk heldert op dat dit artikel zich zeker niet beperkt tot enkel growshops. Het gaat om de aanpak van een ieder die een specialisme aanbiedt ter bevordering van de illegale hennepcultuur. Het instrumentarium zoals dat bestond kwam enkel om de hoek kijken in een vrij laat stadium. Met de komst van dit artikel kan dit dus veel, veel eerder. En dat was nou juist ook de bedoeling van de wetgever.

Hoofdstuk 3. het bereik van artikel 11a Opiumwet

In het vorige hoofdstuk is onder meer omschreven dat onderhavig artikel een uitbreiding is op het instrumentarium zoals dat er al was. Dit Hoofdstuk gaat verder in op het toepassingsbereik van artikel 11a OW. In dit hoofdstuk zal duidelijk worden welke gedragingen precies (kunnen) vallen onder de reikwijdte van het artikel.

3.1 algemeen

Wanneer een persoon zich bezighoudt met handelingen ter voorbereiding en/of vergemakkelijking van de grootschalige hennepcultuur, maar een veroordeling naar aanleiding van een strafbare poging, medeplichtigheid, medeplegen of deelname niet haalbaar is moet dit artikel een oplossing bieden. Het bestraffen van faciliterende handelingen wordt hiermee mogelijk, dan wel gemakkelijker. We hebben gezien dat growshops daarvan een voorbeeld kunnen zijn. Verder kan er op basis hiervan toepassing worden gegeven aan verschillende dwangmiddelen en opsporingsbevoegdheden (hier in het volgende hoofdstuk meer over). Hierbij moet niet worden vergeten dat het gaat om handelingen die in een vroeg stadium ten aanzien van de feitelijke teelt worden verricht. En waarvan het doel van de daadwerkelijke activiteiten niet altijd zonder twijfel gericht is op het bemiddelen van de hennepcultuur.⁴⁷ Ten behoeve van de beeldvorming worden hieronder twee zaken (kort) behandeld.

3.1.1 twee uitspraken

Een growshop-exploitant uit Geldermalsen wordt meerdere malen bezocht door de politie omstreeks de inwerkingtreding van onderhavig artikel. Tijdens deze bezoeken wordt hem medegedeeld dat zijn bedrijfsactiviteiten spoedig (mogelijk) strafbaar zouden zijn krachtens de nieuwe Opiumwet. Naar aanleiding hiervan heeft de man zelf het een en ander onderzocht. De exploitant heeft vervolgens een aantal goederen, zoals assimilatielampen, filters en afzuigers uit zijn assortiment gehaald. Bovendien hing hij een lijst met huisregels op in de winkel. Daarop werd vermeld dat hij de verkoop zou weigeren indien hij een reden had om te vermoeden dat het goed bestemd is voor de hennepcultuur. Uiteindelijk besluit de politie het pand te doorzoeken. Hierbij wordt een groot aantal goederen aangetroffen die gebruikt zouden kunnen worden voor de teelt van hennep.⁴⁸ Ook wordt een aantal dozen aangetroffen met het magazine 'Higlife'. Dit magazine heeft als doelgroep blowers en kwekers. Mede op basis daarvan acht de rechtbank dat er sprake was van een strafbaar feit als bedoeld in art. 11a OW. De veroordeling is met name beargumenteerd gelet op: de soort goederen en op de presentatie van de goederen en de aanwezigheid van het magazine 'Higlife'.⁴⁹

In een vergelijkbare zaak wordt bij een growshop-exploitant uit Nijmegen op 26 mei 2015 binnengetreten, op verdenking van overtreding van art. 11a OW. Opvallend is dat er veel gelijksoortige goederen worden aangetroffen en in beslag genomen, echter in dit geval nog een grotere hoeveelheid. Daarbij wordt eveneens het magazine 'Higlife' gevonden. De exploitant verklaart dat zijn goederen niet kunnen worden gebruikt voor de bedrijfsmatige, respectievelijk de grootschalige teelt. Daarmee bedoelt hij zich enkel te richten op de medicinale gebruiker en de hobbyteler, die een maximum van vijf planten houden. Het onderzoek is rommelig gedaan en het OM weet hier weinig tegen in te brengen. De exploitant wordt vrijgesproken en zijn goederen worden aan hem teruggegeven.⁵⁰

Duidelijk is dat het in beide zaken gaat om het voorhanden hebben en te koop aanbieden van voorwerpen waarvan zij weten of ernstige reden hadden om te vermoeden dat

⁴⁷ M. Borgers & E. van Poecke, 'Op weg naar het einde', *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 - 181

⁴⁸ Voorbeelden: Elektriciteitsnoeren, tijdschakelaars, koolstoffilters, luchtafzuigers, knipbenodigheden, groeimiddelen en een groeient.

⁴⁹ Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 29 oktober 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7267*.

⁵⁰ Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 19 november 2015, *ECLI:NLGEL:2015:72111*.

die voorwerpen bestemd waren tot het kweken van hennep. Hierbij is de presentatie in combinatie met de soort goederen van belang. In de tweede zaak maakt het verschil dat de verdediging succesvol namens de verdachte heeft aangevoerd dat het gaat om voorwerpen en kennis die niet zijn bedoeld voor de grootschalige teler, maar juist voor de hobbyteler.

De bovenstaande uitspraken worden in dit hoofdstuk illustratief gebruikt om de reikwijdte van artikel 11a OW, door middel van voorbeelden, duidelijker te maken. Daarnaast is art. 11a OW hieronder volledig opgenomen in figuur 3.1. Het artikel (figuur 3.1.) is door middel van cijfers opgedeeld. Deze dienen ter referentiepunt wanneer er naar gedeeltes uit het artikel verwezen dient te worden.

Figuur 3.1. art. 11a OW

Hij die (1)*stoffen of voorwerpen* (2)*bereidt, bewerkt, verwerkt, te koop aanbiedt, verkoopt, aflevert, verstrekt, vervoert, vervaardigt of voorhanden heeft* dan wel (3)*vervoersmiddelen, ruimten, gelden of andere betaalmiddelen voorhanden heeft of gegevens voorhanden heeft*, waarvan hij (4)*weet of ernstige reden heeft om te vermoeden* dat zij (5)*bestemd zijn tot het plegen van een van de in artikel 11, derde en vijfde lid, strafbaar gestelde feiten*, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar of geldboete van de vijfde categorie

3.2 art. 11a OW belicht

Zoals in figuur 3.1. is aangegeven bestaat het artikel uit vijf onderdelen die van elkaar te onderscheiden zijn. Er moet sprake zijn van een voorbereidingshandeling. Of er moet sprake zijn van een voorbereidingsmiddel, namelijk ruimten, vervoersmiddelen of gelden. Onder de handelingen vallen onder meer het bereiden, bewerken, verwerken, te koop aanbieden etc. De voorbereiding moet bestemd zijn tot het plegen van een feit dat bij art. 11 OW strafbaar gesteld. Een ernstige reden hebben om te vermoeden dat het middel of de handeling bestemd is tot dat strafbaar feit is voldoende. Veel handelingen of middelen kunnen hierdoor in verband worden gebracht met voorbereiding tot hennepsteelt. De bestemming is hierbij van belang. Dit valt ook op te maken uit bovengenoemde zaken (zie 3.1.1.). Daaruit blijkt dat presentatie van de voorwerpen een goede indicatie lijkt te zijn van de bedoelde bestemming.

3.2.1 voorbereiding

In het artikel worden een aantal voorbereidingshandelingen genoemd, maar uiteindelijk is het voorhanden hebben al voldoende. In die zin is de opsomming wellicht lichtelijk overbodig. Door deze constructie zijn er erg veel handelingen denkbaar die hieronder kunnen vallen. Vrijwel alle handelingen die een persoon zou kunnen ondernemen met een stof of een voorwerp kunnen worden aangemerkt als een eventuele voorbereidingshandeling. Een belangrijke beperking wat dat betreft is de bestemming en de minimale wetenschap die de zinsnede 'ernstige reden heeft om te vermoeden' impliceert. (hier later meer over). Dit geldt ook ten aanzien van de voorbereidingsmiddelen. Het voorhanden hebben en/of ter beschikking stellen van voertuigen, ruimtes of gelden zijn daar voorbeelden van. Er valt te concluderen dat voorbereiden door dit artikel heel erg breed wordt uitgelegd. De beperking zit hem vooral in de bestemming en de mate van wetenschap, ofwel schuld.⁵¹

Zoals in de memorie van toelichting is aangegeven moet het gaan om illegale hennepsteelt. Met illegale hennepsteelt wordt in dat verband bedoeld: de grootschaligere teelt,

⁵¹ M. Borgers & E. van Poecke, 'Op weg naar het einde: de strafbaarstelling van voorbereiding en vergemakkelijking van professionele hennepsteelt', *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 – 181.

eventueel in georganiseerd verband.⁵² Dat dit van belang is bleek ook in de tweede zaak die kort is behandeld in 3.1.1. De growshop-exploitant uit Nijmegen wist succesvol te bepleiten dat zijn activiteiten enkel waren gericht op de kleinschaligere teler. Onder meer daarom bleef een vervolging op basis van art. 11a OW achterwege. De voorbereidingshandeling of het voorbereidingsmiddel moet bestemd zijn tot het plegen van de in art. 11 OW lid 3 of lid 5 strafbaar gestelde feiten (zie punt 5 uit figuur 3.1.). Daaruit blijkt dat het moet gaan om (lid 3) het in de uitoefening van beroep of bedrijf opzettelijk aanwezig hebben van een middel als bedoeld in lijst II, of (lid 5) het moet betrekking hebben op een activiteit als in artikel 3 ten behoeve van een grote hoeveelheid van een middel als bedoeld in lijst II. Met middel als bedoeld in lijst II wordt voornamelijk, maar niet uitsluitend, hennep bedoeld.⁵³

Kortom, ‘voorbereiding’ wordt in dit artikel erg breed uitgelegd. De enige echte beperkingen hieraan zijn de bestemming en de mate van wetenschap. Geld lenen aan iemand, een zolder verhuren en bijvoorbeeld groeilampen verkopen kunnen in dit verband onder dit artikel worden geschaard. Wanneer de faciliterende activiteit of het middel bestemd is tot het telen van een grote hoeveelheid hennep zou je, afhankelijk van de omstandigheden, met elke vorm van activiteit onder het toepassingsbereik van art. 11a OW kunnen vallen. Zoals de memorie van toelichting het aangeeft: de strafbaarheid ontstaat doordat betrokkene weet, maar ook in de gevallen waarin de betrokkene ernstige reden heeft om te vermoeden, dat het een en ander bestemd is tot overtreding van art. 11, derde of vijfde lid OW.⁵⁴

3.2.2 hennepteelt

Gelukkig is – het is hierboven al kort aangestipt – het artikel beperkt als het gaat om de vorm van hennepteelt. Het faciliteren van een kleinschalige hobbyteler valt hier niet onder. Dit zagen we ook terug in de uitspraak over de Nijmeegse growshop-exploitant onder 3.1.1. Het moet, door expliciete verwijzing naar art. 11 lid 3 of lid 5 OW, gaan om beroeps- of bedrijfsmatige, respectievelijk grootschalige teelt. Wat grote hoeveelheid als in artikel 11 lid 5 OW wil zeggen wordt uitgewerkt bij algemene maatregel van bestuur. Dit moet minimaal 500 gram hennep of 200 hennepplanten zijn (art. 1 lid 2 Opiumbesluit). Als het gaat om andere middelen uit lijst II dan doelt ‘grote hoeveelheid’ op 500 eenheden.⁵⁵ Het OM beoordeelt bedrijfs- of beroepsmatige teelt voorts aan de hand van de volgende factoren:

- De mate van professionaliteit;
- De hoeveelheid planten;
- Het doel van de teler.

Ten aanzien van de professionaliteit is het zo dat er wordt gekeken naar het aantal hulpmiddelen dat wordt gebruikt. In de regel is er sprake van bedrijfs- of beroepsmatige teelt indien er twee of meer hulpmiddelen worden gebruikt. Hulpmiddelen kunnen bijvoorbeeld een tijd klok, speciale potgrond of goede ventilatie zijn. In de bijlage van de Aanwijzing Opiumwet is een tabel te vinden, waarin wordt weergegeven welke factoren een rol spelen bij de definiëring van bedrijfsmatig handelen met betrekking tot cannabis.⁵⁶ Daarin is te vinden dat de aanwezigheid van kunstlicht op een tijd klok al wordt aangemerkt als indicatie op basis waarvan een hoge mate van professionaliteit wordt aangenomen. Zo lijkt men dus al vrij snel te voldoen aan bedrijfsmatig handelen als het gaat om activiteiten met betrekking tot hennep. Wat betreft de hoeveelheid is het zo dat het OM minder dan vijf planten in de regel niet ziet als beroeps- of bedrijfsmatig. Deze kleine hoeveelheid wordt gezien als teelt die bedoeld is voor eigen gebruik. Het doel van de teler wordt hierbij betrokken. In die zin is er volgens het OM

⁵² Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, p. 1.

⁵³ Hier vallen ook enkele slaap- en kalmeringsmiddelen en bijvoorbeeld paddo's onder.

⁵⁴ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 7.

⁵⁵ M. Borgers & E. van Poecke, ‘Op weg naar het einde: de strafbaarstelling van voorbereiding en vergemakkelijking van professionele hennepteelt’, *Ars Aequi* maart 2012. p. 171 – 181.

⁵⁶ ‘Aanwijzing Opiumwet 2015A003’, *Openbaar Ministerie* 1 maart 2015, www.om.nl (zoek op *Aanwijzing Opiumwet*), zie bijlage 1 uit de aanwijzing.

sprake van bedrijfs- of beroepsmatige teelt als het overduidelijk is dat het doel geld verdienen is.

3.2.3 weet of ernstige reden heeft om te vermoeden

In artikel 11a OW is zowel een doleuze variant door 'weet', als een culpoze variant, door middel van de zinsnede 'ernstige reden heeft om te vermoeden', opgenomen. Het kabinet heeft hiervoor gekozen vanwege de aard van de gedragingen waarop de strafbaarstelling ziet. Volgens eigen zeggen is er rondom de illegale hennepsteelt per definitie sprake van schimmige vormen van samenwerking. Dit brengt op zijn beurt volgens de memorie van toelichting met zich mee dat er niet altijd met scherpheid te onderscheiden is of er sprake is van opzet of culpa. Het kabinet vindt het noodzakelijk dat ook in de gevallen van verwijtbare of wellicht gefingeerde naïviteit strafrechtelijk kan worden opgetreden.⁵⁷ De wetgever hoopt hiermee de discussie over de vraag omtrent wetenschap of bewustzijn van de uiteindelijke doeleinden te minimaliseren. Ernstige reden heeft om te vermoeden wordt dus wel gezien als verwijtbare naïviteit. Een bepaalde oplettendheid wordt daarmee verwacht.⁵⁸

Als het gaat om 'weet' zoals dat terugkomt in art. 11a OW dan wordt er gedoeld op een vorm van opzet. Wetenschap zal in dat geval op zijn minst moeten worden bewezen in de vorm van voorwaardelijk opzet. De bewijslast ligt lager als het gaat om de culpavariant die voortvloeit uit 'ernstige reden heeft om te vermoeden'. Ook hier lijkt het om die reden overbodig om 'weet' in het artikel op te nemen. Immers is een bepaalde mate van culpa voldoende voor het ontstaan van strafbaarheid. Over de zinsnede 'ernstige reden om te vermoeden' is in de parlementaire geschiedenis genoeg over te doen geweest. Volgens de minister⁵⁹ wordt met deze woordcombinatie gedoeld op de bewuste culpa. Dit is een zware vorm van schuld die vrijwel direct tegen voorwaardelijk opzet aanhangt, aldus de minister. Volgens hem moet het gaan om de situatie waarin elk weldenkend mens het handelen achterwege had gelaten, omdat het hem of haar duidelijk was dat hij of zij daarmee de hennepsteelt zou faciliteren. Hij meent dat dit betekent dat strafbaarheid pas ontstaat indien het niet anders kan zijn dan dat de faciliteerder zich bewust was van de criminele bestemming.⁶⁰ Hij zal naar aanleiding van bepaalde kenmerken moeten vermoeden dat zijn handelingen of middelen bestemd zijn voor cannabis-gerelateerde misdrijven. Daarbij rijst de vraag wat een verkoper of bouwer van materialen die bestemd zouden kunnen zijn voor grootschalige hennepsteelt moeten doen om strafbaarheid te voorkomen. De wetgever is er nadrukkelijk niet op uit geweest om een onderzoeksplicht te creëren.⁶¹ Als het gaat om winkeliers en/of dienstverleners die activiteiten uitoefenen die in meer of mindere mate behulpzaam zouden kunnen zijn voor de hennepsteelt dan wordt er wel een zekere alertheid verwacht. Bij confrontatie met omstandigheden waaruit een redelijk denkend mens zou moeten opmaken dat de activiteit of goederen een cannabis-gerelateerde bestemming hebben moet daar iets mee gebeuren, aldus de minister.⁶²

Er wordt een bepaalde alertheid verwacht. Concrete aanwijzingen moeten ertoe leiden dat men zijn diensten of producten niet behoort aan te bieden aan de klant met cannabis-gerelateerde intenties. Doe je dit niet, dan ontstaat er grove nalatigheid naar aanleiding waarvan je direct of indirect behulpzaam bent geweest aan de illegale hennepsteelt. En daarmee voldoe je aan de eis die 'ernstige reden om te vermoeden' met zich meebrengt. Hoewel de minister er niet op uit is geweest om een onderzoeksplicht te creëren, moet men toch in opperste staat van alertheid zijn. Bij het missen van bepaalde signalen ontstaat namelijk strafbaarheid. Bij de eerste zaak uit paragraaf 3.1.1. over de growshop-exploitant uit

⁵⁷ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 7 en 8.

⁵⁸ Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 5.

⁵⁹ Toenmalige minister van veiligheid & justitie Ivo Opstelten.

⁶⁰ *Aanhangsel Handelingen I* 2014/15, nr.32842, vergaderingnummer 6.

⁶¹ 'Aanwijzing Opiumwet 2015A003', *Openbaar Ministerie* 1 maart 2015, www.om.nl (zoek op *Aanwijzing Opiumwet*)

⁶² Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3, pagina 4.

Geldermalsen ontstond dit door de presentatie van zijn goederen. Daaruit valt op te maken dat bijvoorbeeld het aanbieden van een magazine die overduidelijk is bedoeld tot het informeren van hennep telers een bepaald vermoeden van de criminele bestemming aangeeft.⁶³

3.3 situaties

Er zijn veel situaties denkbaar waarin een persoon op enige wijze, al dan niet bewust of onbewust, de hennep teelt ondersteunt. Denk daarbij aan een verhuurder van een woning of bedrijfsruimte. Of bijvoorbeeld een medewerker van een tuincentrum die vruchtbare potgrond aanbiedt. Hennep telers hebben nou eenmaal bepaalde goederen en kennis nodig. Gelukkig lijken deze personen niet altijd te voldoen aan de strafbepaling uit art. 11a OW. Dit artikel is beperkt tot faciliteerders van de grote, al dan niet beroeps- of bedrijfsmatige, telers. Daarnaast moeten er aantoonbare signalen hebben voorgedaan die de faciliteerder heeft genegeerd. Alleen dan ontstaat strafbaarheid op grond van dit artikel.

Als het gaat om growshops is het volgens de minister duidelijk dat zij strafbaar zijn op grond van art. 11a OW. Een growshop is immers een locatie waarin bedrijfsmatig, voorwerpen of gegevens waarvan aanwijzingen zijn om te vermoeden dat zij bestemd zijn voor de productie van hennep. Volgens de minister presenteren zij zich als bedrijven waar men alle mogelijke voorwerpen en materialen kan kopen die nodig zijn voor de hennep teelt.⁶⁴ Echter als je het aanbod van growshops nader bestudeert dan blijkt het om producten te gaan die vaak ook door tuincentra worden aangeboden. Soms wellicht in een ander jasje, maar over het algemeen zijn er geen noemenswaardige verschillen.⁶⁵ Daarbij komt dat de producten als zodanig niet allen kunnen worden gebruikt voor de teelt van hennep, maar ook voor allerlei andere planten. Uit de eerste zaak, behandelt in 3.1, blijkt dat de veroordeling van de growshop-exploitant inderdaad in meer of mindere mate is gebaseerd op de presentatie van zijn producten.⁶⁶

In de parlementaire geschiedenis zijn door de minister twee situaties geschetst.⁶⁷ Situaties waarin een weldenkend mens volgens hem moet begrijpen dat de activiteiten gebruikt gaan worden voor de grootschalige hennep teelt. Het eerste voorbeeld is een loodgieter die door een onbekend persoon wordt gevraagd of hij zwart wat werkzaamheden wil verrichten in een aantal huurwoningen. De werkzaamheden houden in een irrigatiesysteem aanleggen dat bekend is uit de tuinbouw. De loodgieter stelt verder geen vragen. In deze situatie zou volgens de ministers sprake zijn van een faciliteerder van grootschalige hennep teelt, die het nagelaten heeft om concrete aanwijzingen te herkennen. Dit geeft enige indicatie tot waar de strafbepaling reikt. Het veronderstelt een situatie waarin sterk moet worden doorgedacht over bepaalde signalen. Ja, een irrigatiesysteem aanleggen in huurwoningen is misschien wat vreemd, maar zeker niet elk weldenkend mens legt meteen de relatie met grootschalige illegale hennep teelt. Mocht de opdrachtgever een paar goede redenen weten te bedenken, dan is de loodgieter wellicht makkelijk over te halen en zal hij toch zijn werkzaamheden verrichten. Hij moet immers ook geld verdienen.

Het tweede voorbeeld gaat over een loonwerker die twee zeecontainers ingraaft op het erf van een boerderij. Daarnaast moeten er wat sleuven worden gegraven voor de eventuele aanleg van elektra. De minister benadrukt hierbij nog dat het niet anders kan zijn dat die omstandigheden ertoe leiden dat de loonwerker zich bewust moet zijn van de cannabis-gerelateerde bestemming van de containers. Ook hier zie je een bepaalde veronderstelling van de minister. Hij gaat er vrij snel vanuit dat een gemiddelde arbeider onder bepaalde omstandigheden snel de relatie legt tussen misschien wat vreemde activiteiten en

⁶³ Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 29 oktober 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7267*.

⁶⁴ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3 pagina 4.

⁶⁵ F.J.E. Krips & P.A.M. Verrest, 'strafbaarstelling van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van illegale hennep teelt: het einde van de growshop?', *Ars Aequi* mei 2015, p. 402-404.

⁶⁶ RB Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 29 oktober 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7267*.

⁶⁷ *Aanhangsel Handelingen I* 2014/15, nr.32842, vergaderingnummer 6.

hennepkweken. Er zijn andere mogelijkheden denkbaar ten aanzien van de zeecontainers. De concrete aanwijzingen kunnen ook in dit geval op andere activiteiten wijzen dan direct naar de illegale hennepsteelt.

Zo zijn er ontelbaar veel activiteiten denkbaar die bij grove nalatigheid zouden kunnen worden geschaard onder dit artikel. Omvatten jouw werk activiteiten die mogelijkwerwijs de hennepsteelt tegemoet zou kunnen komen, dan is oplettendheid geboden. Als loodgieter met een kater naar je werk gaan zit er niet meer in. Als men zich daarnaast bijvoorbeeld realiseert dat het aanbieden van kennis ertoe kan leiden tot strafbaarheid krachtens art. 11a OW dan zouden veel informatieve websites daarmee ook strafbaar kunnen zijn.⁶⁸ Immers biedt men daarop kennis aan die direct is bedoeld het informeren van eventuele kwekers. In afbeelding 3.1. is hiervan een voorbeeld te vinden. Daaruit valt op te maken dat dit is lichtelijk opgelost door kenbaar te maken dat de informatie bedoeld is voor de kleinschalige kweker.

Afbeelding 3.1. screenshot van www.wietkweken.com

3.4 conclusie

Er zijn meerdere aspecten die art. 11a OW een bepaald bereik geven. Enerzijds zijn er de voorbereidingshandelingen en voorbereidingsmiddelen. Hieronder kan eigenlijk het enkele aanwezig hebben van een stof of voorwerp al worden geschaard, zolang in verband met onderhavig artikel de illegale hennepsteelt de bestemming is. Anderzijds is er de minimale beperking van grootschalige en beroeps- of bedrijfsmatige hennepsteelt. Daarmee is een duidelijke beperking geformuleerd. Doordat de uiteindelijke bestemming of doeleinden van de activiteiten van belang zijn. Voorts is er het ietwat beperkende 'ernstige vermoeden', die moet worden gezien als grove naïviteit. In hoeverre zijn de doeleinden van de activiteit voor de faciliteerder duidelijk? Of in hoeverre zijn er concrete aanwijzingen op basis waarvan deze doeleinden voor hem duidelijk hadden moeten zijn? Dat zijn voorbeelden van vragen die daarbij gesteld kunnen worden. Daarmee trekt de wetgever grenzen aan het bereik van art. 11a OW, en dat is maar goed ook.

Een stof of voorwerp voorhanden hebben is wat betreft voorbereidingshandelingen al voldoende (zie figuur 3.1. punt 2). Zolang er sprake is van stoffen of voorwerpen, die de hennepsteelt kunnen dienen. Wat betreft voorbereidingsmiddelen kan er erg veel worden geschaard onder de opsomming in het artikel (zie figuur 3.1. punt 3). In die zin wordt in dit

⁶⁸ Voor meer voorbeelden zie: www.spliffseeds.nl, www.kweekcursus.nl, www.wietzaadjes.nl.

artikel 'voorbereiding' erg breed uitgelegd. De beperking zit hem in de bestemming. Namelijk het uiteindelijke doel van de voorbereiding.

De bestemming wordt uitgelegd door een verwijzing naar art. 11 leden 3 of 5 OW. Het moet gaan om beroeps- of bedrijfsmatige teelt, op grond van lid 3. Of om grootschalige teelt zoals in lid 5. In de regel is er sprake van bedrijfs- of beroepsmatige teelt indien er twee of meer hulpmiddelen worden gebruikt. Hulpmiddelen kan in dat verband van alles zijn. Een voorbeeld hiervan is een tijd klok. Daarmee voldoe je al snel aan bedrijfs- of beroepsmatige teelt. De ondergrens van 2 hulpmiddelen is tamelijk snel bereikt. Met een voor de hennep teelt bestemde ruimte met daarin een groeilamp is de grens al benaderd. Van een 'grote hoeveelheid' als in lid 5 is sprake bij aanwezigheid van meer dan 200 wietplanten, of bij meer dan 500 gram cannabis. De bestemming beperkt in die zin het bereik van art. 11a OW engszins. Men valt buiten het bereik voor zover ze het hobbytelers makkelijker maken en zij dit kunnen aantonen.

De zinsnede 'ernstige reden om te vermoeden' vereist een bepaalde mate van schuld. Concluderend kan er gesteld worden dat deze vrij beperkt is. De wetgever wil niet zover gaan als het instellen van een onderzoeksplicht. Maar spreekt al snel van concrete signalen die ertoe moeten leiden dat een weldenkend mens had moeten weten dat de activiteiten waren bedoeld voor de illegale hennep teelt. Van grove naïviteit lijkt slechts geen ruimte wanneer men in opperste staat van alertheid is en elk signaal mogelijkerwijs in verband brengt met het eventuele telen van hennep. Hier zit veel ruimte voor beoordeling. Uiterlijke verschijningsvormen van de aangeboden producten of diensten kunnen aanleiding zijn om een ernstig vermoeden aan te nemen.

Veel valt onder het bereik van art. 11a OW en nog meer zou kunnen vallen onder dat bereik. De grens aan de uitleg van 'bedrijfs- of beroepsmatige' teelt of aan de uitleg van 'ernstige reden om te vermoeden' zijn daarbij van groot belang.

Hoofdstuk 4. de handelwijze van het openbaar ministerie in het kader van art. 11a Opiumwet

In dit hoofdstuk staat de houding van het OM ten aanzien van art. 11a OW centraal. Het gaat hierbij om het bestuderen van de richtlijnen/aanwijzingen en het uitvoeringsbeleid van het OM omtrent dit artikel. Waar let het OM op? Wanneer grijpen ze in? En wat gebruiken ze als bewijs? Dat zijn enkele vragen die hierbij van belang zijn. Voor het onderzoek naar de handelwijze omtrent het OM is gebruik gemaakt van interne beleidsstukken. Deze zijn openbaar gemaakt door middel van de Wet openbaarheid van bestuur. De stukken zijn te vinden op de website van het Openbaar ministerie. Gezien de omvang van de openbaar gemaakte documenten zijn een aantal stukken opgenomen in de bijlage. Tevens is in de bijlage meer informatie te vinden over de gebruikte documenten.⁶⁹ De documenten geven een mooi beeld over de handelwijze van het openbaar ministerie, helemaal in samenhang met de Aanwijzing Opiumwet.

4.1 algemeen

Het openbaar ministerie stelt in een bericht op haar website⁷⁰ dat zij in nauwe samenwerking met de politie, FIOD, belastingdienst, gemeenten, provincies en het Rijk gezamenlijk op zullen treden tegen facilitators van de illegale hennepcultuur, met de komst van onderhavig artikel. In die zin is er in sterke mate sprake van een geïntegreerd beleid. Zoals in hoofdstuk 2 reeds is behandeld, stelt het OM ook dat met de komst van dit artikel het mogelijk is geworden om activiteiten aan te kunnen pakken die relatief ver van de daadwerkelijke teelt worden verricht. Hierbij hoeft de kweek dus nog niet te hebben plaatsgevonden. Het uiteindelijke doel is om de maatschappelijke schade die de productie, gebruik en handel met zich mee zou brengen zoveel mogelijk te voorkomen en/of te verminderen. Daarnaast richt het beleid zich op het tegengaan van drugsgebruik en de sociale- en maatschappelijke schade die daaruit voort zou vloeien.⁷¹ Hiernaast gaat de grootschalige hennepcultuur gepaard met veel wederrechtelijk verkregen vermogen en met risico's op vermenging tussen boven- en onderwereld. Volgens het openbaar ministerie kunnen zij hiermee alle schakels omtrent de georganiseerde illegale hennepcultuur aanpakken. Zij zien met de komst van dit artikel nieuwe en verbeterde repressieve en preventieve kansen om de illegale hennepcultuur te ontmantelen. Naar eigen zeggen is het hiermee mogelijk om veel meer aan de voorkant, op een eerder moment, te kunnen ingrijpen. Zij noemen de georganiseerde illegale hennepcultuur ernstige en ondermijnende criminaliteit dat onveiligheid in woonwijken, bedreigingen en liquidaties met zich meebrengt.⁷²

4.2 beleid van het OM omtrent art. 11a OW

De vervolging en opsporing van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van de illegale hennepcultuur heeft bij het OM dezelfde prioriteit als de opsporing en vervolging van Opiumwetdelicten met betrekking tot de teelt of het verhandelen van grote hoeveelheden hennep. Zo blijkt dat het uitgangspunt is dat er geen verschil in focusniveau ligt op activiteiten die hennepcultuur op een bepaalde wijze vergemakkelijken en op andere delicten die strafbaar zijn op grond van de Opiumwet. Het OM maakt in de Aanwijzing Opiumwet onderscheid tussen gebruikers, handelaren, faciliteerders en (grensoverschrijdende) transporteurs. Wanneer het gaat om de facilitators dan wordt er op zijn beurt weer onderscheid gemaakt tussen growshops

⁶⁹ Zie 'let op:', onder het kopje 'inhoud' in de bijlage.

⁷⁰ 'Nieuwe Opiumwet vanaf maart: voorbereiding hennepcultuur strafbaar', *openbaar ministerie* 23 februari 2015 www.om.nl (zoek op *growshopverbod*).

⁷¹ 'Aanwijzing Opiumwet 2015A003', *Openbaar Ministerie* 1 maart 2015, www.om.nl (zoek op *Aanwijzing Opiumwet*),

⁷² Zie bijlage 1: interne memo omtrent invoering van art. 11a OW.

en anderzijds activiteiten ter voorbereiding of vergemakkelijking. Onder voorbereidingshandelingen verstaat het OM onder meer het verrichten van handelingen die tot de productie van hennep teelt kunnen leiden.⁷³ Het beleid ziet op een integrale aanpak die tot gevolg moet hebben een einde brengen aan growshops en de strafbaarheid van facilitators. Een growshop wordt door het OM gedefinieerd als: 'een locatie waarin bedrijfsmatig, of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was of anders dan om niet, substanties, voorwerpen of gegevens, waarvan aanwijzingen zijn om te vermoeden dat zij bestemd zijn voor de productie van een verdovend middel zoals bedoeld in artikel 3 van de Opiumwet, als hoofdactiviteit of als belangrijke nevenactiviteit te koop worden aangeboden, verkocht, afgeleverd, verstrekt, vervaardigd of voorhanden zijn.'⁷⁴ In het interne uitvoeringsbeleid wordt als voorbeeld van facilitators de volgende activiteiten aangestipt:

- Elektriciens;
- Hokkenbouwers;
- Verhuurders;
- Producenten van filters / lampen;
- Financiers van kwekerijen;
- Transporteurs.

Bovengenoemde voorbeelden zijn niet limitatief. Zij geven enkel een beeld over welke activiteiten het openbaar ministerie in eerste instantie aanmerkt als mogelijke facilitators.⁷⁵ Het interne uitvoeringsbeleid spreekt voorts over een aantal risicobranches in verband met onderhavig artikel. Op deze branches ligt kennelijk een bepaalde focus. Het gaat om de volgende branches en doelgroepen:

- De agrarische sector;
- Makelaars en verhuur bemiddelaars;
- Financiële branche;
- Transport/autoverhuur;
- Elektro monteurs (ZZP'ers / MKB);
- Growshops.

Ten aanzien van bovenstaande focusgroepen wordt er eveneens actief gekeken naar bedrijven die uitsluitend online opereren. Als het gaat om de verhuurders ligt de focus zowel op de particuliere verhuurders van woningen als op verhuurders van bedrijfspanden. Uit interne e-mails die middels de WOB openbaar zijn gemaakt blijkt dat ze een term hebben voor makelaars ten behoeve van de hennepkweek. De zogenaamde hennepmakelaars; makelaars die willens en wetens bemiddelen ten behoeve van hennep telers willen ze erg graag aanpakken.⁷⁶ Het OM legt handelaren van hennepstekken en handelaren van hardware uitsluitend bestemd voor de hennep teelt in verband met growshops. In deze doelgroepen is de risico het hoogst opdat zij zich beschikbaar stellen voor de facilitering van grootschalige hennep teelt, aldus het OM. Om die reden ligt op deze gebieden de aandacht als het gaat om de opsporing. Dit gebeurt integraal in samenwerking met verschillende partijen waaronder de gemeente, belastingdienst, FIOD en de KvK.

Het OM heeft een visie ten aanzien van de communicatie naar deze branches en onderscheidt daarin de bewuste en onbewuste faciliteerder. De risicobranches worden als risicovol benaderd met een bepaalde bezorgdheid, omdat zij kwetsbaar zijn voor de rol als onbewust faciliteerder. Dit wordt weer gedaan in samenwerking met partijen vanuit de overheid, de KvK en brancheorganisaties. Naar de bewuste faciliteerder – het OM noemt in dat verband voornamelijk growshops en overige verkopers van hardware – wordt gericht en ontmoedigend gecommuniceerd. Ook de leveranciers worden in sommige gevallen benaderd. Zij beogen een bepaald maatwerk te realiseren, afhankelijk van de branche en de bewustheid

⁷³ Zie bijlage 2: brief bericht omtrent growshops

⁷⁴ Zie bijlage 3: concept-brief aan eigenaren vergunde growshops

⁷⁵ Zie bijlage 4: gedeelte interne presentatie (1)

⁷⁶ Zie bijlage 5: interne e-mail hennepmakelaars

op het risico van de faciliterende rol.⁷⁷ Het OM waarschuwt de risicovolle organisaties – zoals tuin- en bouwcentra – om alert te zijn voor signalen die erop kunnen wijzen dat men hun activiteiten gebruikt voor hennep-gerelateerde doeleinden. Het ministerie spreekt voorts over de belangrijke rol die deze doelgroepen in zijn algemeenheid vervullen voor de illegale hennepteelt. Daarbij benadrukt het OM nog wel dat de wet geen onderzoeksplicht met zich meebrengt. Bij een ernstige reden om te vermoeden dat er sprake is van hennepteelt, dient dit gemeld te worden. Het OM verwijst in dat verband naar de lokale politie of het meldpunt dat bekend staat als Meld Misdaad Anoniem.⁷⁸ Communicatie is in die zin een groot onderdeel van het interne uitvoeringsbeleid. De centrale boodschap richting deze betrokken branches luidt als volgt:

- Voor de georganiseerde hennepcriminaliteit zijn bepaalde branches zowel faciliterend als cruciaal voor de criminele activiteiten.
- Deze criminelen maken misbruik van oprechte en hardwerkende ondernemers. Deze (rechts)personen zijn hierdoor onbewuste facilitators.
- De veiligheid van de betrokken personen, maar ook de (sociale leefomgeving (bv. In woonwijken) loopt hiermee doorlopend gevaar.
- Dubieuze ondernemers (de rotte appels) vormen oneerlijke concurrentie omdat zij in deze moeilijke tijden (illegale) omzet genereren uit criminele activiteiten.
- De overheid en brancheorganisaties trekken samen op om de branches schoon te houden van betrokkenheid aan criminele activiteiten.
- Bewuste facilitatoren worden door zowel de overheid als de brancheorganisaties hard aangepakt.

Deze boodschappen geven er blijk van dat het OM alles uit de kast trekt om risicogroepen te bewegen tot het melden van signalen die wijzen op de productie van hennep. Daarbij proberen ze tevens te bewegen tot melding doen van mogelijk hennep-faciliterende activiteiten van collega-branchegenoten – in die zin zou een melding wellicht wat kunnen doen voor de concurrentiepositie van bijvoorbeeld concurrerende tuincentrums. Daarbij benadrukken ze het oneerlijke gewin. Dat zou op zijn beurt kunnen leiden tot een oneerlijke concurrentiepositie. De gewenste effecten hiervan zijn een handelend optreden vanuit de benaderde branches en een bepaald zelfregulerend vermogen. Daarnaast willen ze onder meer het inzicht van de branches vergroten en misbruik van de bovenwereld door criminelen ontmoedigen. Ten slotte is er nog een opvallender gewenst effect dat het OM beoogt te behalen met deze communicatie richting de risico-branches. Het OM wil namelijk de bewustwording versterken. In beginsel lijkt dat niet opvallend, maar wanneer je verder kijkt dan blijkt dat het OM eropuit is om deze organisaties van onbewuste naar bewuste facilitator te bewegen. Dat heeft mogelijk als gevolg dat bij de betreffende (bewustere) organisaties de strafbaarheid eerder wordt benaderd. Op basis van die bewustwording worden ze wellicht ook sneller geacht bepaalde signalen te herkennen. Dat kan vervolgens weer betekenen dat ‘een ernstige reden om te vermoeden’ sneller wordt aangenomen.⁷⁹

Aanvullend wordt er ten aanzien van de woordcombinatie ‘een ernstige reden om te vermoeden’ weinig nader uitgewerkt. In de Aanwijzing Opiumwet wordt volstaan met de uitleg die de minister daaraan gaf aan de Kamer.⁸⁰ Er wordt dus verondersteld dat het moet gaan om bewuste culpa in de gradatie van grove nalatigheid. Het moet gaan om de situaties waarin het niet anders kan dan dat de gedragingen zijn begaan terwijl betrokkene zich bewust is geweest van de criminele bestemming van de genoemde voorbereidingsmiddelen/handelingen. Dit is in hoofdstuk 2 uitvoering behandeld. In de

⁷⁷ Zie bijlage 6: gedeelte interne presentatie doelgroepen (2)

⁷⁸ ‘Nieuwe Opiumwet vanaf maart: voorbereiding hennepteelt strafbaar’, *openbaar ministerie* 23 februari 2015 www.om.nl (zoek op *growshopverbod*).

⁷⁹ Zie bijlage 7: gedeelte interne presentatie gewenste effecten (3)

⁸⁰ *Aanhangsel Handelingen I* 2014/15, nr.32842, vergaderingnummer 6.

aanwijzing wordt nogmaals benadrukt dat het uitdrukkelijk niet de bedoeling is van de wetgever om een onderzoeksplicht te creëren. Die gevolgd zou worden door strafvervolgning wanneer deze plicht niet wordt nagekomen. Hier wordt de situatie van een growshop tegenin gebracht. Uit het aanbod, de benaming, de voorwerpen en verdere presentatie zou in dat geval al snel moeten blijken dat deze bestemd is voor de illegale hennepsteelt. Dit zou nauwelijks nader bewijs behoeven.⁸¹ In een brief van het College van procureurs generaal wordt verder uitgelegd dat daarmee wordt volstaan in de aanwijzing. En dat aanvullend de officieren van justitie en de politie in de praktijk de ruimte wordt gelaten voor een professionele afweging per individueel geval.⁸²

Verder hanteert het OM het uitgangspunt om bij growshops de gehele voorraad in beslag te nemen ter verbeurdverklaring. Deze beslissing kan worden gedaan op grond van art. 117 lid 2 onder b of c WvSv. Omdat het gaat om voorwerpen waarvan de kosten van de bewaring niet in redelijke verhouding staan tot hun waarde. Of gezien het feit dat de voorwerpen op eenvoudige wijze vervangen zouden kunnen worden en waarvan de tegenwaarde gemakkelijk kan worden bepaald.⁸³

Er wordt in het uitvoeringsbeleid van het OM ten aanzien van art. 11a OW niet vaak een vergelijking gemaakt met het gedoogbeleid. Het enige wat een tweetal keren terugkomt, is de opmerking dat het gedoogbeleid los staat van de aanpak van facilitators. Als argument wordt daarbij aangevoerd dat het gedoogbeleid is ontstaan uit het oogpunt van de volksgezondheid en in die zin een heel ander doel dient.⁸⁴ Dit is eveneens zo in de memorie van toelichting of in de parlementaire geschiedenis. Bij (in het verleden) confrontatie hierover wordt gesteld dat het coffeeshopbeleid een ander onderdeel vormt van het drugsbeleid.⁸⁵

Ten slotte stelt het OM dat er extra aandacht moet worden gegeven aan de ontneming van wedderrechtelijk verkregen voordeel, als in artikel 36e WvSr⁸⁶ Het OM noemt het financiële gewin de drijfveren van de hennepsteelt. Beleid is om bij ontnemingen gebruik te maken de expertise van het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM) en operationeel samenwerking dient plaats te vinden met het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT).⁸⁷

Een punt dat niet nader wordt behandeld in het interne uitvoeringsbeleid of enige andere beleidsregels omtrent art. 11a OW is de mogelijkheid op specifiek gestuurde opsporing als gevolg van het pakken van een grootschalige hennepsteler. Het lijkt zeer logisch om in de praktijk naar aanleiding van een aanhouding van een grootschalige hennepkweker te achterhalen door wie de elektriciteit is aangelegd of waar de plantenvoeding vandaan komt. Dat lijkt een sterk startpunt op basis waarvan men kan gaan zoeken naar de malafide facilitators. Zo zal wellicht blijken dat na de veroordeling van een hennepkweker een veroordeling van diens verhuurder, elektricien, loodgieter en plantenvoeding-leverancier zal volgen. Want in die zin is het aantonen van een georganiseerd verband niet meer noodzakelijk. Enkel dat er sprake was van signalen op basis waarvan de loodgieter een ernstige reden had moeten hebben om te vermoeden dat het irrigatiesysteem gebruikt ging worden voor de grootschalige hennepsteelt.

⁸¹ 'Aanwijzing Opiumwet 2015A003', *Openbaar Ministerie* 1 maart 2015, www.om.nl (zoek op *Aanwijzing Opiumwet*), onder punt 2.3. opsporings- en vervolgingsbeleid.

⁸² Zie bijlage 8: brief van voorzitter college procureurs-generaal

⁸³ Zie bijlage 9: interne memo beslag voorraad growshops

⁸⁴ Zie bijlage 10: interne vraag & antwoord omtrent art. 11a OW

⁸⁵ *Kamerstukken II* 2011/12, 32 842, nr 6, p. 4.

⁸⁶ 'Aanwijzing Opiumwet 2015A003', *OM* 1 maart 2015, www.om.nl (zoek op *Aanwijzing Opiumwet*), onder punt 2.3. opsporings- en vervolgingsbeleid

⁸⁷ 'Aanwijzing Opiumwet 2015A003', *OM* 1 maart 2015, www.om.nl (zoek op *Aanwijzing Opiumwet*), onder punt het 'Ontneming'

4.3 bevoegdheden & bewijs

Artikel 11a OW is opgenomen in art. 67 lid 1 sub c WvSv. Op basis daarvan is het mogelijk om een bevel tot voorlopige hechtenis af te geven in de gevallen waarin er een verdenking bestaat op basis van art. 11a OW. Het gevolg hiervan is dat er hiermee een grondslag is voor de toepassing van een behoorlijk aantal dwangmiddelen en bevoegdheden in het kader van de opsporing.⁸⁸

Ten aanzien van de bewijsvoering acht het openbaar ministerie in de documenten omtrent in het interne uitvoeringsbeleid vooral van belang dat de gehele voorraad in beslag wordt genomen wanneer het gaat om een growshop. Ten aanzien daarvan is in hoofdstuk 3 aan bod gekomen - met verwijzing naar twee uitspraken⁸⁹ - dat de presentatie van de goederen van groot belang kan zijn. Hier volgt in de hoofdstukken 5 en 6 meer over.

4.4 de straf

Wie zich strafbaar maakt aan artikel 11a OW wordt mogelijk geconfronteerd met een maximale gevangenisstraf van 3 jaar en een geldboete van maximaal 81.000 euro. Uiteraard hangt de uiteindelijke strafeis sterk af van de omstandigheden. Uit onderzoek naar de beschikbare jurisprudentie blijkt dat er sterk schommelende strafeisen worden gedaan. Van voorwaardelijke straffen van enkele maanden tot vijftien maanden onvoorwaardelijk.⁹⁰ In het uitvoeringsbeleid en in de jurisprudentie komt sterk naar voren dat de voorraad als het gaat om growshops in zijn geheel in beslag dient te worden genomen. Voor een ondernemer is dat natuurlijk een straf op zich. Zonder voorraad kan men immers zijn bedrijfsactiviteiten niet voort zetten. Zelfs al mocht er geen strafoplegging volgen dan heeft de vermoedelijke facilitator een lastige tijd achter de rug en zal het maar de vraag zijn of hij uiteindelijk weer verder kan.

4.5 conclusie

Concluderend kan gesteld worden dat het OM sterk samenwerkt met verschillende instanties om faciliteerders op te sporen. Hierbij hanteren ze als doel om de maatschappelijke schade die henneproductie met zich meebrengt te voorkomen, dan wel te verminderen. Het uitgangspunt is dat er geen verschil in focusniveau ligt op activiteiten die de hennepcultuur vergemakkelijken en op andere delicten die strafbaar zijn op grond van de Opiumwet. Uit het interne beleid valt op te merken dat ze zich, naast de growshops, in eerste instantie richten op: elektriciens, hokkenbouwers, verhuurders, producenten van filters / lampen, financiers van kwekerijen en transporteurs. Daarnaast spreekt het OM over een aantal risicobranches. Dit betreft de agrarische sector, makelaars en verhuur bemiddelaars, financiële branche, transport / autoverhuur, elektromonteurs en growshops. Ten aanzien daarvan communiceert het OM ook op een specifieke wijze. In eerste instantie willen ze die groepen informeren. In het verlengde daarvan roept het OM op om alert te zijn. Niet alleen alert op waar de organisaties hun producten of diensten aan leveren, maar ook op concurrerende organisaties die mogelijk financieel gewin verwezenlijken door de hennepcultuur te faciliteren. Als het gaat om growshops dan hanteert het OM het uitgangspunt om de gehele voorraad in beslag te nemen ter

⁸⁸ G.J.M. Corstens (& bewerkt door M.J. Borgers), *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2014 p. 442 e.v.

⁸⁹ Zie 3.1.1.

⁹⁰ Zie: Rb. Amsterdam, 10 februari 2016, *ECLI:NL:RBAMS:2016:557*. & Rb. Den Haag, 10 juli 2015, *ECLI:NL:RBDHA:2015:7905*. & Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 29 oktober 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7267*. & Rb. Limburg, 22 februari 2015, *ECLI:NL:RBLIM:2016:2466*.

verbeurdverklaring. Daarnaast besteden ze aandacht aan het ontnemen van wedderrechtelijk verkregen voordeel, als het gaat om onderhavig artikel uit de Opiumwet. Art. 11a OW is opgenomen in art. 67 lid 1 sub c WvSv. Het gevolg daarvan is dat er een behoorlijk aantal dwangmiddelen en bevoegdheden in het kader van de opsporing toegepast kunnen worden. Ten slotte varieert de strafeis sterk, afhankelijk van de omstandigheden van het geval.

Hoofdstuk 5: tendens in de veroordelende jurisprudentie

In dit hoofdstuk wordt belicht hoe de rechters tot een veroordelende uitspraak komen. Het gaat in dat verband om veroordelende uitspraken met artikel 11a OW als grondslag. De bedoeling hiervan is om een bepaalde tendens te vinden op basis waarvan aanbevelingen kunnen worden gedaan richting de opdrachtgever van dit onderzoek. Welke omstandigheden maken het dat de rechter tot een veroordeling komt en wat neemt de rechter in het bijzonder mee in zijn overweging? Dat zijn vragen die in dit hoofdstuk worden beantwoord. In de bijlage is een overzicht opgenomen met uitspraken die gebruikt zijn voor dit hoofdstuk.⁹¹

5.1 algemeen

De hoeveelheid veroordelende uitspraken is niet bijzonder groot. Dit komt doordat artikel 11a OW nog niet heel lang geleden in werking is getreden. In zijn totaliteit gaat het om 10 uitspraken waarin een veroordeling op basis van artikel 11a OW volgde. Op grond daarvan komen er echter toch een aantal punten duidelijk naar voren. Daarbij moet niet worden vergeten dat het nog vrij vroeg is om harde conclusies te trekken. Bestudering van onderhavige uitspraken brengt slechts een goede indicatie ten aanzien van hoe de rechtspraak omgaat met de strafbepaling. Uit de uitspraken blijkt goed dat er hier en daar nog enige onduidelijkheid heerst over de bedoeling en uitleg van artikel 11a OW. Om die reden komt in veel uitspraken terug dat er een greep wordt gedaan naar een groot gedeelte van de parlementaire geschiedenis omtrent artikel 11a OW. De onduidelijkheid lijkt hem met name te zitten in het vereiste van een ernstige reden om te vermoeden (hier meer over in hoofdstuk 2). Dit komt ook terug in de bewijsvoering. Vaak biedt de wijze van presentatie als het gaat om de goederen een oplossing. Als het diensten betreft dan ligt dat wat anders. Uit omstandigheden blijkt in sommige gevallen of er concrete aanleidingen waren op basis waarvan men moest vermoeden dat de dienst een criminele bestemming had. Voorts is het evident dat artikel 11a OW vaak in combinatie met andere feiten ten laste wordt gelegd. Het artikel lijkt in sommige gevallen een soort vangnet.

5.2 growshops

Growshop-exploitanten die worden veroordeeld op basis van artikel 11a OW hebben met de invoering van dit artikel een flinke klap gekregen. Hetgeen eerst legaal was en waar zij hun boterham mee verdiende, bleek ineens in sommige gevallen strafbaar. In meerdere uitspraken komt naar voren dat de exploitanten voor invoering van het artikel gewaarschuwd zijn door de politie, soms door middel van een bezoek of per brief. Dit blijkt ook uit de interne uitvoeringsbeleidstukken die behandeld zijn in hoofdstuk 4. Naar aanleiding van die waarschuwingen komt het in sommige gevallen terug dat de growshop-houder is gaan nadenken over manieren om de bedrijfsvoering door te zetten na invoering van onderhavig artikel. Het lijkt erop dat zij in veel gevallen hier te gemakkelijk over hebben gedacht. In die zin dat ze slechts kleine wijzigingen hebben aangebracht, die justitie niet buiten de deur wisten te houden. Het opvallende uit de veroordelende uitspraken omtrent growshops is de discussie over de 'criminele intentie' en daarnaast over de vraag of de goederen bestemd waren voor de grootschalige hennepcultuur, ofwel de beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt als in artikel 11 leden drie en vijf OW. Er worden in veel gevallen conclusies getrokken op basis van de aard van de goederen en de presentatie daarvan.⁹²

Bij de rechtbank in 's-Gravenhage deed zich een zaak voor omtrent een growshop-houder. Bij de exploitant is voor inwerkingtreding van het artikel een bezoek gebracht om aan te geven dat zijn growshop na 1 maart 2015 strafbaar zou zijn. Na een controle op 19 maart

⁹¹ Zie bijlage 11: overzicht gebruikte jurisprudentie

⁹² Zie als voorbeeld: Rb Den Haag, 10 juli 2015, *ECLI:NL:RBDHA:2015:7905*.

2015 heeft justitie besloten de man te vervolgen. Hij verklaarde dat hij goederen die in verband konden worden gebracht met grootschalige hennepcultuur voorafgaande aan 1 maart 2015 heeft verkocht met veel korting. Dat wat hij overhield heeft hij verplaatst naar boven. Daar zou hij de voorwerpen bewaren totdat er meer duidelijkheid was over de gevolgen van artikel 11a OW. Daarnaast zou hij nog het een en ander hebben weggegooid. Echter bleek op de bovenverdieping dat de goederen dusdanig in schappen waren uitgesteld dat het er erg op leek dat ze alsnog verkocht werden. Als voorbeeld werd hierbij aangeduid dat alles met de etiketten naar voren was opgesteld. Daarnaast had hij nog een aantal tijdschriften – waaronder opvallend genoeg het magazine ‘Higlife’- aanwezig, die bedoeld waren voor hennepkwekers. Bovendien had hij groeimiddel aanwezig met de tekst: ‘zorgt voor dikke compacte toppen door explosieve bloemproductie’, ‘verbetert de smaak’ en ‘sterk opbrengstverhogend’. Deze wijze van presenteren maakt het volgens de rechters aannemelijk dat hij zich strafbaar maakte aan overtreding van artikel 11a OW. Daarbij verdient opmerking dat zijn bedrijf tevens op internet en facebook nog stond vermeld als growshop. Dit zorgde voor een bewezenverklaring en een veroordeling van drie maanden gevangenisstraf. Hieruit blijkt duidelijk dat de presentatie en de aard van de goederen sterk van belang zijn als het gaat om de wetenschap omtrent de al dan niet hennep-gerelateerde bestemming van de voorwerpen.⁹³

In Geldermalsen werd een growshop-exploitant strafrechtelijk aangepakt nadat hij zijn onderneming had voortgezet na 1 maart 2015. In tegenstelling tot bovenstaande zaak bepleit de verdediging in dit geval wel dat de growshop-houder niet kon weten of vermoeden dat zijn goederen een strafbare bestemming (als in art. 11 derde en/of vijfde lid) hadden. Daarbij is de stelling dat de goederen voor diverse doeleinden kunnen worden gebruikt en niet uitsluitend zijn bedoeld ter vergemakkelijking van de illegale hennepcultuur. De rechtbank behandelt een groot gedeelte van de parlementaire geschiedenis om tot een oordeel te komen, voornamelijk stukken die betrekking hebben op de ‘criminele intentie’. De rechtbank overweegt dat de combinatie van de goederen het maakt dat zijn stelling onaannemelijk is. Daarnaast was de exploitant ongeloofwaardig vanwege zijn wijze van presentatie. Er is opvallend genoeg wederom het magazine ‘Highlife’ gevonden. De man werd uiteindelijk veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden en de goederen werden aan het verkeer onttrokken.⁹⁴

Naar aanleiding van een integrale controle op 3 juni 2015 werd een growshop-houder aangehouden in de gemeente Nuth. In het bedrijfspand troffen de verbalisanten posters aan de wanden aan, met daarop reclame van groei- en bloeimiddelen voor de teelt van hennepplanten. Daarnaast waren er folders aanwezig met informatie over de hennepcultuur. Naast deze vorm van presentatie werden er een groot aantal goederen gevonden die kunnen worden gebruikt voor het telen van cannabis. Deze goederen bestonden onder meer uit: groeimiddel van het merk Canna, zware assimilatielampen, schakelaars/regelaars, voeding en een tweetal gebruikte droogrekken.⁹⁵ De exploitant verklaarde dat hij alle goederen die kunnen worden gebruikt voor de grootschaligere teelt uit de winkel heeft gehaald en dat hij deze heeft opgeslagen in de kelder. Daarnaast had hij een deel inmiddels vernietigd. Na inwerkingtreding van artikel 11a OW zou hij enkel nog leveren aan hobbytelers. Samenvattend bepleit de verdediging dat de criminele intentie ontbreekt. De rechtbank stelt dat dit onaannemelijk is. De posters, folders en de combinatie van de aanwezige goederen duiden erop dat er wel degelijk sprake was van een criminele intentie, aldus de rechtbank. Opmerkelijk is dat de rechtbank er – na wederom een behoorlijke behandeling van de parlementaire geschiedenis⁹⁶ – vanuit gaat dat er sprake moet zijn van een aanmerkelijke onvoorzichtigheid, als het gaat om ernstige redenen om te vermoeden. De Rechtbank stelt dat bij enig nadenken de verdachte had kunnen vermoeden dat er sprake was van een grootschalige hennep-gerelateerde bestemming. De

⁹³ Rb. Den Haag, 10 juli 2015, *ECLI:NL:RBDHA:2015:7905*.

⁹⁴ Rb. Gelderland, 29 oktober 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7267*.

⁹⁵ Droogrekken worden over het algemeen gebruikt om geknipte hennep toppen te drogen.

⁹⁶ De rechtbank stelt expliciet dat zij “haar ogen er niet voor kan sluiten dat tijdens de parlementaire behandeling onduidelijkheid is ontstaan over het door de Minister van Veiligheid en Justitie te pas en te onpas gebezigde begrip ‘criminele intentie’”

wetgever heeft echter bedoeld dat ernstige reden om te vermoeden een zwaardere gradatie van culpa veronderstelt. Dit is tevens uitvoerig voorbijgekomen in hoofdstuk 2. Ten gevolge hiervan werd de exploitant veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden. Daarnaast werden alle in beslag genomen goederen onttrokken aan het verkeer.⁹⁷

Uit de uitspraken die hierboven (kort) worden samengevat en de aanvullend bestudeerde jurisprudentie is een duidelijke tendens te vinden.⁹⁸ Als het gaat om growshops dan zijn een aantal objectieve feiten van belang. De aard van de aangeboden goederen speelt een grote rol. Voornamelijk gaat het hierbij om de vraag of de voorwerpen een rol spelen bij de hennep-teelt. En zo ja, of het dan gaat om de beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt. Gaat het om lampen die een grote hoeveelheid planten kunnen voorzien van licht, of zijn ze bedoeld voor slechts een kleine hoeveelheid? Wanneer de exploitant van een growshop een assimilatielamp aanbiedt van 600 Watt dan gaan de rechters er in het algemeen al snel vanuit dat die bedoeld is voor de grootschalige teelt. Het technische karakter is in die zin van belang. Op die manier wordt de stelling dat de producten bedoeld waren voor de hobbytelers veelvuldig verworpen. Daarnaast is de combinatie van de goederen van belang bij de bewijsvoering, zo blijkt. Vooral wanneer de aard van een enkel goed op zich niet veel zegt over de mogelijkheid tot gebruik voor de grootschalige teelt. In dat geval kunnen de goederen in combinatie wel voor de bedoeling van grootschalige teelt pleiten. De hoeveelheid van de betreffende goederen is daarnaast een punt dat in meerdere uitspraken wordt behandeld. Ten slotte komt de wijze van presentatie terug als er een discussie ontstaat of de goederen überhaupt bedoeld waren voor hennep-gerelateerde activiteiten. In die gevallen wordt er gekeken naar de omstandigheden waaronder de voorwerpen, stoffen en gegevens worden aangetroffen. Dit is vooral van belang wanneer de verdediging het expliciet gooit op de diverse doeleinden van de betreffende producten. Posters, folders, de benaming van de goederen en magazines die informatie verstrekken ten behoeve van de hennep-teelt veronderstellen een zekere (criminele) bestemming van de producten. Dat lijkt de denkwijze van de rechters, alsmede de officier van justitie. De rechtbanken benoemen deze motiveringspunten 'omstandigheden' en 'wetenschap of redelijk vermoeden' in haar vonnissen.

5.3 facilitators

Met facilitators wordt in onderhavig stuk activiteiten bedoeld die, al dan niet vermoedelijk ter vergemakkelijking of voorbereiding aan de illegale hennep-teelt, anders dan vanuit growshopverband worden verricht. Dit onderscheid wordt gemaakt omdat, zoals uit de parlementaire geschiedenis al bleek, de aantoonbaarheid van een growshop op een wat andere manier geschiedt. Growshops zouden zich immers volgens de minister presenteren als behulpzaam aan de hennep-teelt, voor andere facilitators geldt dit niet.⁹⁹

Bij de rechtbank in Amsterdam kwam er een zaak voor waarin een man werd verdacht voor het aanwezig hebben van wapens, munitie, amfetamine en goederen die de hennep-teelt faciliteren. De laatstgenoemde goederen werden bij hem aangetroffen onder een voormalige varkensstal, behorende bij zijn woning. Hij verklaarde dat de materialen hem volledig onbekend waren. De rechtbank stelt wegens de aard van de goederen, de grootte en de hoeveelheid dat de materialen bedoeld waren voor de illegale hennep-teelt. Zij hielden rekening met het feit dat de verdachte reeds is veroordeeld voor een feit uit de Opiumwet. Daarmee achten zij de veronderstelde onwetendheid door de verdachte niet waarheidsgetrouw; niet ten aanzien van de criminele bestemming, alsmede van de aanwezigheid. De verdachte werd veroordeeld tot twaalf maanden gevangenisstraf.¹⁰⁰

Een man werd aangehouden voor het aanwezig hebben van wat harddrugs en daarbij een grote hoeveelheid aan apparatuur waarvan bekend is dat deze gebruikt worden voor de

⁹⁷ Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 22 maart 2016, *ECLI:NL:RBLIM:2016:2466*.

⁹⁸ Rb. Oost-Brabant, 19 januari 2016, *ECLI:NL:ROBBR:2016:144*. & Rb. Limburg, 29 september 2015, *ECLI:NL:2015:8220*. & Rb. Oost-Brabant, 19 januari 2016, *ECLI:ROBBR:2016:150*.

⁹⁹ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3 pagina 4.

¹⁰⁰ Rb. Amsterdam, 10 februari 2016, *ECLI:NL:RBAMS:2016:557*.

hennepsteelt. Het ging onder meer om 132 Assimilatielampen, een elektriciteitsmeter en een kast ten behoeve van een elektrische installatie. Daarmee had het er alle schijn naar dat de man installaties aanlegde voor de professionele productie van hennep. Hij verklaarde echter dat deze bedoeld waren voor doorvoer naar Servië. De rechtbank achtte dit gelet op de omstandigheden niet aannemelijk en veroordeelde de man tot een taakstraf van 120 uren.¹⁰¹

Een verdachte wordt aangehouden nadat ze een grote hoeveelheid voorwerpen bij hem in huis vinden, die gebruikt kunnen worden voor de teelt van hennep. De verdachte verklaarde dat hij wist dat de spullen bestemd waren voor de hennepsteelt, maar dat hij het heeft gedaan in ruil voor kwijtschelding van zijn geldschulden. Het voorhanden hebben van dergelijke voorwerpen is krachtens artikel 11a OW onder bepaalde omstandigheden strafbaar. De rechtbank legt een gevangenisstraf op van een maand voorwaardelijk.

Ten aanzien van veroordeelde facilitators is het aanbod aan uitspraken die erg afwijken van het growshop-fenomeen helaas erg gering. Uitspraken waarin de elektricien of de persoon die zeecontainers ingraaft, zoals de minister als voorbeelden benoemde¹⁰², zijn niet beschikbaar. Een tendens ten aanzien bij uitstek dienstverlenende faciliteerders is daarom lastig in de jurisprudentie te ontdekken. Het is voorzichtig op te merken dat een knelpunt hier ook weer de 'criminele intentie' is. Dit blijkt vaak uit de aard van het goed of de dienst en de wijze van presentatie. Verder leiden concrete aanknopingspunten ertoe dat de rechtbank vaststelt dat de verdachte ernstige reden heeft moeten gehad om te vermoeden dat ze bestemd waren voor de illegale hennepsteelt.

5.4 conclusie

De rechters lijken een aantal omstandigheden in het bijzonder in hun motivering ten aanzien van een veroordeling mee te nemen, voor zowel growshops of anderzijds activiteiten die de hennepsteelt vergemakkelijken. Presentatie komt in vrijwel de meeste gevallen terug. Promotiemateriaal als: tijdschriften, folders, posters, stickers en anderzijds plaatjes die aanduiden dat de doelgroep hennepstellers is, is voor veel rechters een aanwijzing dat er sprake was van een 'criminele bestemming', en in die zin wetenschap ten aanzien daarvan. Verder blijft terugkomen de aard van de goederen, de hoeveelheid en de combinatie. Het technische karakter geeft vaak een indicatie over de mate van professionaliteit van de hennepsteler. Een goed gemotiveerde verdediging ten aanzien daarvan is kennelijk van groot belang. Aangezien dit omstandigheden zijn op basis waarvan de rechters de aanwezigheid van 'een ernstige reden om te vermoeden' en tegelijkertijd de bestemming van beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt al dan niet aannemelijk achten.

¹⁰¹ Rb. Oost-Brabant, 13 april 2016, *ECLI:NL:RBOBR:2016:1726*.

¹⁰² *Aanhangsel Handelingen I* 2014/15, nr.32842, vergaderingsnummer 6.

Hoofdstuk 6. tendens in vrijsprekende uitspraken

In dit hoofdstuk wordt belicht hoe de rechters tot een vrijsprekende uitspraak komen. Het gaat in dat verband om vrijspraak ten aanzien van een tenlastelegging waarin artikel 11a OW als grondslag wordt gebruikt. De bedoeling hiervan is om een bepaalde tendens te vinden op basis waarvan aanbevelingen kunnen worden gedaan richting de opdrachtgever van dit onderzoek. Welke omstandigheden maken het dat de rechter tot een vrijspraak komt en wat neemt de rechter in het bijzonder mee in zijn overweging? Dat zijn vragen die in dit hoofdstuk worden beantwoord.¹⁰³

6.1. algemeen

Artikel 11a OW is nog niet erg lang in werking getreden en daardoor zijn er momenteel nog niet ontzettend veel vrijsprekende uitspraken gedaan. Al met al betreft het een 6-tal uitspraken bij rechtbanken. Op grond daarvan valt echter toch al het een en ander af te leiden. Hierbij moet wel worden benadrukt dat het nog vrij vroeg is in de rechtspraak om zeer harde conclusies te trekken. Het knelpunt ten aanzien van onderhavig artikel wordt echter al vrij snel duidelijk. Je ziet dat er – zelfs na een uiteenzetting van de parlementaire geschiedenis in de uitspraken – onduidelijkheid heerst bij de gerechtelijke instanties als het gaat om de uitleg van het begrip ‘criminele intentie’, in relatie tot weten of ernstige reden om te vermoeden.¹⁰⁴ Dit kwam eerder naar voren in hoofdstuk 2. Daarnaast zie je dat de bewijsvoering ten aanzien van de criminele intentie, ofwel het ernstige reden om te vermoeden niet in alle gevallen gemakkelijk blijkt te bewijzen. En als dat bewijs wel evident is, dan blijkt dat het aantonen van een bepaald onderzoek door de verdachte toch mee wordt genomen in de overweging door de rechtbank. In die zin lijkt er geen sprake te zijn van een onderzoeksplicht – het creëren van een onderzoeksplicht was niet de bedoeling van de wetgever, - zo komt duidelijk naar voren in hoofdstuk 3 - maar dat het blijkt wel dat he helpt wanneer een verdachte kan aantonen dat hij onderzoek heeft gedaan naar zijn afnemer. Daarnaast is de presentatie van goederen of diensten een punt dat voor de bewijsvoering erg van belang lijkt te zijn.

6.2 growshops

Als het gaat om growshops-exploitanten die worden vrijgesproken ten aanzien van een tenlastelegging inhoudende artikel 11a OW dan vallen er een aantal dingen op. Zoals hierboven reeds kort aangestipt, komt de wijze van presentatie van de goederen, bewijsvoering van wetenschap omtrent de al dan niet strafbare bestemming en aard van de goederen meerdere keren terug.¹⁰⁵ Ook in de gevallen van growshops blijkt er onduidelijkheid bij de uitleg van een eventuele criminele intentie en in hoeverre er wetenschap aanwezig moet zijn van de bestemming.

Bij een growshop-exploitant uit Nijmegen werd op 26 mei 2015 – tijdens een landelijke actiedag - binnengegred, op verdenking van overtreding van art. 11a OW. Opvallend is dat er een grote hoeveelheid goederen in beslag werd genomen waarvan men zou kunnen zeggen dat ze gebruikt zouden kunnen worden voor de hennepcultuur. Hierbij gaat het onder meer om koolstoffilters, temperatuurregelaars, groeimiddelen, groeienten, droogrekken, hennepzaden, knipbenodigdheden, weegschalen en bijvoorbeeld luchtbevochtigers. Dit is slechts een kleine selectie van de totale hoeveelheid goederen. Het gaat erom dat duidelijk is dat deze zaken kunnen worden gebruikt voor of ter ondersteuning aan het telen van wiet. Daarbij wordt eveneens het magazine ‘Higlife’ gevonden. Dit magazine is expliciet gericht op het informeren

¹⁰³ Zie bijlage 11: overzicht gebruikte jurisprudentie

¹⁰⁴ RB Limburg (zittingsplaats Maastricht), 22 april 2016, *ECLI:NL:RBGEL:2016:2465*.

¹⁰⁵ Zie in dit verband: Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 19 november 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7211*. & Rb. Midden-Nederland (zittingsplaats Lelystad) *ECLI:NL:RBMNE:2016:589*.

van de (hobbymatige) hennep teler. De rechtbank stelt zich voor de vraag of de aangetroffen goederen een strafbare bestemming hadden en of de verdachte hiervan wetenschap heeft gehad. Met strafbare bestemming wordt in dit verband een overtreding van hetgeen is bepaald in artikel 11, derde en/of vijfde lid OW, ofwel de beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt bedoeld. Voor de uitleg hiervan doet de rechtbank een beroep op de wetsgeschiedenis. De verdachte verklaart dat zijn goederen niet kunnen worden gebruikt voor beroeps- of bedrijfsmatige teelt. En dat ze ook niet op die wijze werden gepresenteerd. In die zin geeft hij aan dat een strafbare bestemming als in art. 11, derde en/of vijfde lid OW ontbreekt. Zo verklaart hij dat het naar zijn mening praktisch onmogelijk is om met zijn goederen grote hoeveelheden cannabis te telen. Daarbij zou hij nooit grote hoeveelheden goederen voorradig hebben gehad. Voorts blijkt niet uit zijn verkoopadministratie dat hij grote hoeveelheden tegelijk heeft verkocht. De rechtbank gaat hierin mee en citeert een stuk uit de parlementaire geschiedenis waarin wordt gesteld dat art. 11a OW niet ziet op de bestrijding van alle hennep teelt, maar nadrukkelijk op de bestrijding van professionele/bedrijfsmatige teelt. De rechtbank spreekt de Nijmeegse growshop-exploitant vrij, omdat niet blijkt dat zijn goederen bestemd waren voor grootschalige teelt.¹⁰⁶

In een andere zaak waarin een growshop-exploitant voor de rechter werd gebracht, bleek er sprake te zijn van bewijsuitsluiting. En wel bewijsuitsluiting ten aanzien van de voorraad die in beslag was genomen. Zonder die voorraad bleek een veroordeling onmogelijk. Om die reden volgde vrijspraak. Opvallend in die zaak is dat de feitelijke goederen veel minder direct in verband kunnen worden gebracht met het telen van hennep. Het lijkt allemaal enigszins vergezocht. Zo gaat het naast de wat duidelijkere groeimiddelen, EC/PH-meters en droogrekken ook om bijvoorbeeld: maatbekers, metalen ringen, elektriciteitskabel, rollen met vijverolie, steenwol slabben en een tweetal kachels. Goederen die werkelijk voor een gigantisch scala aan activiteiten gebruikt kunnen worden en netjes zijn opgesomd in het vonnis.¹⁰⁷ Het binnentreden en in beslag nemen van de goederen bleek echter onrechtmatig, omdat er geen sprake was van een redelijk vermoeden van schuld. Justitie vond dat er wel sprake was van een redelijk vermoeden, aangezien zij een aantal parketten herkenden. De betreffende verbalisant wist uit ervaring dat de goederen werden gebruikt in voor grootschalige hennep teelt.

Een verdachte die een aantal goederen had opgeslagen in een garagebox werd voor de rechtbank gebracht in Maastricht met een tenlastelegging gebaseerd op art. 11a OW. Hij exploiteerde een bedrijf dat gericht is op de export van tuinbouwbenodigdheden. Maar waarvan bleek dat hij verbanden had met growshops. In het verlengde daarvan had hij een behoorlijk aantal goederen in een garagebox opgeslagen. Deze samenstel van goederen waren volgens justitie bedoeld voor de bedrijfs- of beroepsmatige teelt van hennep. De verdachte verklaarde echter dat deze bedoeld waren voor een bedrijf in Duitsland. En in verband daarmee waren opgeslagen in de garagebox. Het bedrijf in Duitsland was op zijn beurt weer gespecialiseerd in het leveren van goederen aan orchideeënkwekers. De man kon de bestelling aantonen en hij gaf er blijk van dat hij naar aanleiding van eigen onderzoek niet heeft kunnen concluderen dat het Duitse bedrijf enige aanleiding gaf om hem te doen vermoeden dat zij criminele intenties hadden met de goederen. De rechtbank deed een greep naar de parlementaire geschiedenis en geeft expliciet aan dat hierin nog enige onduidelijkheden zijn blijven bestaan. De rechtbank oordeelt dat uit de bewijzen niet blijkt dat er sprake was van een criminele intentie. Het bewijs ten aanzien hiervan ontbreekt. De verdachte werd aldus vrijgesproken. De rechtbank gaf aan dat enkel uit de aard van de goederen niet kan worden afgeleid dat er sprake is van een criminele bestemming. Daarvoor zijn aanvullende omstandigheden noodzakelijk. Namelijk dat de verkoper ervan op de hoogte is, of ernstige reden had om dit te vermoeden, dat de koper een bedrijfs- of beroepsmatige teler was, ofwel op de hoogte was van de strafbare bestemming. In dit geval gingen de producten naar een afnemer die overduidelijk de intentie had om de producten door te verkopen aan (voornamelijk) orchidee kwekers. Dat is als zodanig geen bestemming als in art.

¹⁰⁶ Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 19 november 2015, *ECLI:NLGEL:2015:7211I*.

¹⁰⁷ Rb. Midden-Nederland (zittingsplaats Lelystad), 26 januari 2016, *ECLI:NL:RBMNE:2016:589*.

11 derde en/of vijfde lid OW. Aanvullende concrete aanwijzingen moeten ertoe leiden dat er sprake was van een ernstige reden om te vermoeden.¹⁰⁸

Uit deze uitspraken blijkt in wederom sterk dat presentatie, aard van de goederen en in het verlengde daarvan de criminele intentie een prominente rol spelen in deze processen. In de parlementaire geschiedenis sprak de minister over een altijd duidelijk aanwezige criminele intentie als het gaat om growshops.¹⁰⁹ Er werd gesteld dat growshops zich vaak presenteren 'in niet mis te verstane bewoordingen' als bedrijven waar informatie en materialen konden worden gekocht voor de beroeps- of bedrijfsmatige teelt. In de praktijk blijkt dit lang niet altijd het geval.¹¹⁰ Er mag namelijk wel geleverd worden aan hobbymatige telers. Daarnaast hebben de producten en/of diensten vaak een veelzijdige toepassing. Een vrijspraak moet kennelijk volgen als niet wordt aangetoond dat de exploitant een redelijk vermoeden kon hebben dat de goederen een strafbare bestemming hadden. Ofwel of er sprake was van een criminele intentie. Wat 'criminele intentie' precies in moet houden, blijkt voor de rechtbank echter nog niet altijd duidelijk. In de laatste zaak zie je dat de exploitant wel degelijk onderzoek heeft gedaan naar de afnemer en dit ook als bewijs a decharge de rechter kenbaar heeft weten te maken. Hoewel art. 11a OW dus geen onderzoeksplicht in het leven moest roepen, blijkt het naar aanleiding van de komst van dit artikel wel nuttig om wat onderzoek te doen naar je afnemer. Hoewel in deze zaken de verdachte werd vrijgesproken verdient het tevens opmerking dat ze een behoorlijke tijd hun bedrijfsactiviteiten hebben moeten staken. Gezien het feit dat de voorraad in alle gevallen in beslag is genomen. Dit is eerder ook voorbijgekomen als onderdeel van het beleid van justitie in hoofdstuk 3.

6.3 facilitators

Met facilitators wordt in onderhavig stuk activiteiten bedoeld die, al dan niet vermoedelijk ter vergemakkelijking of voorbereiding aan de illegale hennepeteelt, anders dan vanuit growshopverband worden verricht. Dit onderscheid is nodig in verband met het feit dat, zoals in de parlementaire geschiedenis al bleek, de aantoonbaarheid van een growshop op andere wijze geschiedt. In het geval van growshops is het namelijk meestal evident dat er gehandeld wordt ten behoeve van de illegale hennepeteelt op basis van de invulling van de bedrijfsvoering, de presentatie en aard van de goederen. De vraag zit hem er dan ook vaak in of het gaat om beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt. Het ernstige-reden-om-te-vermoeden-vereiste is dan in mindere mate een punt van discussie.

Bij een bedrijf in bloemen-, planten- en tuinbenodigdheden annex een dierenspeciaalzaak werd door justitie besloten dat er iets niet pluis was. De eigenaren en een winkelmedewerker werden verdacht van strafbaarheid op grond van art. 11a OW. De grondslag hiervan was de verkoop van slakkenhuizen, koolstoffilters en middelen als groeimiddelen en potgrond in combinatie met de aanwezigheid van tijdschriften die evident zouden zijn bedoeld voor de teelt van hennep. De verdediging voerde aan dat de slakkenhuizen werden verkocht aan duivenmelkers en bedoeld waren voor de mechanische luchtverversing van duivenhokken. De koolstoffilters waren verkocht aan een restaurant ten behoeve van het tegengaan van ongewenste geuren uit de keuken. De overige goederen zouden door vrijwel iedere tuincentra worden aangeboden. Zij verkochten die stoffen en voorwerpen voornamelijk voor gebruik in moestuintjes. De rechtbank behandelt wederom een uitzonderlijk groot gedeelte van de parlementaire geschiedenis, vanwege onduidelijkheid omtrent de criminele intentie. Na nader onderzoek blijkt dat er onvoldoende aanleiding is om te veronderstellen dat de goederen werden verkocht voor gebruik in de illegale hennepeteelt. Uit de aard van de goederen bleek dat zij onvoldoende geschikt zijn voor de (grootschalige) illegale hennepeteelt. De slakkenhuizen hebben bijvoorbeeld niet genoeg vermogen. Hierbij is mede gelet op de benaming van de aangeboden stoffen en voorwerpen, alsmede op de

¹⁰⁸ Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 22 maart 2016, *ECLI:NL:RBLIM:2016:2465*.

¹⁰⁹ *Kamerstukken II* 2012/11, 32 842, nr. 3, p 4.

¹¹⁰ Memorie van Toelichting (*Kamerstukken II*, 2010/11, 32 842, nr. 3. Pagina 4)

presentatie. Kortom, er is volgens de rechtbank geen sprake van een criminele intentie, in de zin van ernstige reden om te vermoeden en vrijspraak volgde.¹¹¹

In een zaak die afspeelde bij de rechtbank in Rotterdam werd een verdachte die hennepzaden verkocht vrijgesproken van verdenking op grond van art. 11a OW. Zo bleek onvoldoende uit de enkele omvang van de aangetroffen voorraad dat de verdachte grote hoeveelheden zaden verkocht. Een behoorlijk aantal hennepzaden werd als bewijsmateriaal gebruikt. Met daarnaast presentatiemateriaal als posters, folders en boeken. Er was onvoldoende bewijs om vast te stellen dat de verdachte ernstige reden had om te vermoeden dat de zaden werden gebruikt voor de beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt. De rechtbank stelt hierbij nog dat art. 11a OW het leveren aan een (kleinschalige/hobbymatige) teler niet verbiedt.¹¹²

Ten aanzien van anderzijds facilitators kan dus worden gesteld dat de aard van de goederen of diensten, de hoeveelheid en de wijze van presentatie belangrijke punten zijn, als het gaat om de eventuele criminele intentie. Daarnaast blijkt evident dat het voor de rechtbank lastig is om het een en ander te toetsen; de strafbare bestemming en de mate van wetenschap daarvan wordt met behulp van grote citaten uit de parlementaire geschiedenis bepaald. Je ziet dat een reguliere zaak waarin wat tuinartikelen worden aangeboden, in combinatie met stoffen en voorwerpen ten behoeve van dieren kan worden aangemerkt als in overtreding van art. 11a OW. In dat geval is het wederom kenmerkend dat wetenschap en een adequate uitleg van de bestemming (sterk) meeweegt in de beslissing van de rechtbank. Wanneer dit wordt vergeleken met de conclusies uit hoofdstuk 3, dan is het niet verwonderlijk dat in dat gedeelte de grootste overwegingsruimte zit. Aangezien door die woordcombinaties het bereik van art. 11a OW het sterkst wordt vergroot ten aanzien van het instrumentarium zoals dat er al was.

6.4 conclusie

Concluderend kan gesteld worden dat als het gaat om de vrijspreekende jurisprudentie dat de bewijsvoering van de zogenaamde 'criminele intentie' een grote rol speelt. Argumenten daartegen werken goed. Daarnaast helpt het als de verdachte kan aantonen waar de goederen of diensten voor bestemd waren. Als deze bestemming niet duidelijk de bedoeling heeft van beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt dan lijkt vrijspraak onvermijdelijk. De criminele intentie wordt vaak, in de eerste plaats zeker ook door justitie, afgeleid uit de aard van de stoffen en voorwerpen. Daarnaast speelt de presentatie hierbij een belangrijke rol.

Als het gaat om bedrijven die goederen zoals tuinartikelen leveren, of daarmee verband houdende diensten, dan lijkt het in de praktijk zeer verstandig om wat onderzoek te doen naar de afnemers van de producten. Uit de parlementaire geschiedenis is gebleken dat het nooit de intentie van de minister is geweest om een onderzoeksplicht te creëren. De rechters nemen, zeker in de vrijspreekende jurisprudentie, een goede verklaring ten aanzien van de afnemers echter sterk mee in hun overweging. Wanneer een heldere uitleg gegeven kan worden over de hoeveelheid en de bestemming van de producten dan lijken dat sterke argumenten. De verdediging besteedt hier dan ook veel aandacht aan en dat gebeurt met succes. Helemaal wanneer dat gepaard gaat met een bewijs van bestelling of verkoop, waarin dit wordt ondersteund.

Voorts blijkt uit de jurisprudentie dat presentatie van de goederen of diensten een rol speelt. Posters, benamingen en/of tijdschriften die in samenhang met producten of diensten worden aangeboden kunnen justitie en de rechters doen vermoeden dat de verdachte een ernstig vermoeden moest hebben opdat het een en ander was bedoeld voor de beroeps- en/of bedrijfsmatige teelt. Wanneer een verdachte ontkent dat zijn producten zijn bedoeld voor de

¹¹¹ Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 22 maart 2016 *ECLI:NL:RBLIM:2016:2469* & Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 10 mei 2016, *ECLI:NL:2016:2474*

¹¹² Rb. Rotterdam 21 april 2016 *ECLI:RBROT:2016L2960*.

hennep teelt en vervolgens toch magazines aanbiedt waarin uitvoerig wordt uitgelegd hoe je het beste zoveel mogelijk hennep kan telen, dan wil dat kennelijk nog weleens tegenwerken.

De hoeveelheid, capaciteit en de aard van hetgeen dat wordt verkocht of aangeboden is tevens een punt van discussie. De discussie zit hem dan vooral in de vraag of de hoeveelheid en capaciteit voldoende kunnen zijn voor de bestemming van grootschaligere teelt. Justitie lijkt zich in eerste instantie nog weleens te vergissen in de veelzijdige toepassing van de producten. Het lijkt erop dat ze – soms blind op ervaring van de verbalisanten – er vanuit gaan dat bepaalde producten gebruikt worden voor de hennep teelt. Terwijl het duidelijk is dat er heel veel andere toepassingen zijn voor veel van die producten. Niet alleen in de tuinbouw, maar zelfs voor het houden van duiven of ter vermindering van bepaalde geuren in de keuken van een restaurant. De spreekwoordelijke ‘verpakking’ van de producten of diensten lijkt in de vrijspreekende jurisprudentie van groot belang.

Hoofdstuk 7. conclusies & Aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de centrale vraag. Het antwoord op de centrale vraag bestaat in dit onderzoek uit aanbevelingen naar aanleiding van het inhoudelijke onderzoek. De centrale vraag, zoals in hoofdstuk 1 is beschreven, luidt: *welke aanbevelingen kunnen worden gegeven aan Nahar & Van Wijk Advocaten, die zijn af te leiden uit de ontwikkelingen omtrent artikel 11a Opiumwet, ten behoeve van de strafrechtelijke verdediging van cliënten die worden verdacht van het overtreden van artikel 11a Opiumwet.*

7.1 algemene conclusies

Uit dit onderzoek kunnen diverse conclusies worden getrokken. Hier wordt uitgebreider op ingegaan aan het einde van ieder hoofdstuk en deze volgen uit het inhoudelijke onderzoek naar de ontwikkelingen omtrent artikel 11a OW, zoals bedoeld in de centrale vraag.¹¹³ Uit dit onderzoek van het recht en de praktijk worden concrete aanbevelingen richting de opdrachtgever gedaan. Die aanbevelingen zijn - zoals ook in de centrale vraag is aangegeven - erop gericht om behulpzaam te zijn ten aanzien van de strafrechtelijke verdediging van cliënten die worden verdacht van het overtreden van artikel 11a OW.

Met inachtneming van hetgeen voorbij is gekomen lijkt het er alles op dat er wordt gespeeld met een strafbepaling die zeer breed is geformuleerd en waarbij een dubbelzijdige bedoeling aanwezig is. In eerste instantie gaat het om de growshops en anderzijds gaat het om activiteiten die het (evident) de hennepsteler makkelijker zouden maken. Het is echter zo dat het in het geval van de growshop of bijvoorbeeld tuincentrums veelal gaat om producten die voor diverse doeleinden kunnen worden gebruikt en zeker niet altijd eindigen bij een grootschalige hennepsteler. Hetzelfde geldt voor de ondersteunende activiteiten en expertises. Hoewel een elektricien handig is bij het aanleggen van een kweekruimte, wil dat niet zeggen dat elke elektricien zijn werkzaamheden daarvoor inzet, of verder denkend: dat de elektricien zich bewust was van de intentie van zijn klant. Uit het onderzoek naar de jurisprudentie blijkt het allemaal te gaan om bepaalde kenmerken op basis waarvan men wordt geacht zich te realiseren dat zijn product of dienst als bestemming de grootschalige hennepstelt is. Er wordt wel gesproken van een weldenkend mens.

7.2 aanbevelingen

Als het gaat om de belangenbehartiging van cliënten die op enige manier te maken hebben met artikel 11a OW dan wordt in deze paragraaf onderscheid gemaakt in twee situaties. De situatie dat een cliënt nog niet in aanraking is geweest met justitie, maar waarbij de cliënt vreest in overtreding te zijn van het bepaalde in artikel 11a OW. De aard van het artikel maakt het dat het niet altijd direct duidelijk is of je onder het bereik van artikel 11a OW valt. Om die reden volgen in deze aanbevelingen punten op basis waarvan men onder de werking van artikel 11a OW uitblijft. Daarnaast is er de situatie waarin de cliënt zich bevindt in de fase van een gerechtelijk onderzoek. In het eerste geval gaat het om adviezen op basis waarvan strafbaarheid kan worden voorkomen. In het tweede geval gaat het om aanbevelingen ten aanzien van het gerechtelijk onderzoek.

Ter advisering van personen die zich zorgen maken over het feit of zij al dan niet in overtreding zijn van artikel 11a OW zijn er een aantal aanbevelingen die kunnen worden gedaan:

1. Hoewel uit onderzoek naar de parlementaire geschiedenis blijkt dat het creëren van een onderzoeksplicht niet de bedoeling was van de wetgever, is het zo dat een goed besef over de bestemming van onderhavig product of dienst sterk wordt meegewogen door justitie en de

¹¹³ Zie voor een nadere uitleg omtrent 'ontwikkelingen' in de centrale vraag hoofdstuk 1.

rechters. Het is sterk aan te bevelen dat men kan uitleggen wie zijn afnemers of klanten zijn. Op een manier waaruit blijkt dat de cliënt, als weldenkend mens, geen aanleiding had om te vermoeden dat zijn producten of diensten voor de (grootschalige)hennepcultuur bestemd waren. Met (gefingerde) naïviteit valt men al snel onder de werking van artikel 11a OW. Waar moet dan aan gedacht worden? Aan bijvoorbeeld kennis over de afnemer of klant. In plaats van justitie een aanleiding te laten zoeken op basis waarvan zij het idee krijgen dat er sprake was van wetenschap omtrent een eventuele criminele bestemming, kan de cliënt met een reden klaar staan op basis waarvan zij dit evident niet hoefde aan te nemen. Concreet advies: Het is aan te bevelen dat de mogelijke faciliterende wetenschap heeft over de intentie van de afnemer van de product of dienst. Uit onderzoek naar het recht en de praktijk blijkt dat het niet altijd duidelijk is wanneer iets wel of niet strafbaar is krachtens artikel 11a OW. De exacte scheidslijn hierin is (nog) niet te bespeuren.

2. Het helpt als de producten of diensten helemaal niet gepromoot worden als zijnde te gebruiken voor het telen van hennep. Het gebruik van verpakking, benaming of anderszinds promotie als posters en folders met hennep-gerelateerde informatie is zeer onverstandig. Concreet advies: maak geen gebruik van hennep-gerelateerd promotie materiaal, in geen enkele vorm. Sterker nog; vermijd promotie van artikelen of diensten met mogelijk hennep-gerelateerde doeleinden. Ook wanneer het gaat om de bestemming van een hobbymatige teler. Met de komst van dit artikel is het niet verboden om bepaalde kweekartikelen aan te bieden. Veel van de goederen zijn immers ook te gebruiken bij het kweken van andere planten dan hennep. Daarbij is het ook zo dat het niet verboden is om goederen te leveren aan hobbytelers. De scheidslijnen zijn in beide gevallen echter niet helemaal duidelijk. Wanneer de producten worden gepromoot als bruikbaar voor de hennepcultuur dan blijkt uit onderzoek naar recht en praktijk dat er in veel gevallen vanuit wordt gegaan dat er sprake is van het faciliteren van illegale henneptelers. Deze aanbeveling is derhalve niet bedoeld om bij cliënten met een evident criminele intentie strafbaarheid te voorkomen, maar juist in de gevallen waarin dit onduidelijk is te zorgen dat men zich niet te snel in het bereik van artikel 11a OW zal bevinden. Uit het jurisprudentieonderzoek¹¹⁴ blijkt bijvoorbeeld dat het verschil maakt dat er naast het aanbieden van goederen die voor van alles kunnen worden gebruikt, er een magazine wordt aangeboden die bedoeld is voor het informeren van henneptelers. Hoewel de klandizie in dat geval alles behalve grootschalige hennepcultuur hoeven zijn, kan dergelijk promotiemateriaal er toch toe leiden dat er sprake is van overtreding van artikel 11a OW.

3. Mocht het zo zijn dat de cliënt toch de hobbyteler wil voorzien van producten of diensten, dan moet er zorg voor worden gedragen dat dit ook uit alles blijkt. Producten die ook voor de hennepcultuur op grotere schaal kunnen worden gebruikt zijn onverstandig om in dat geval aan te bieden. Zorg dat er geen aanleiding is om te vermoeden dat producten voor de kleinschalige cultuur, in grote hoeveelheden aan één klant worden verkocht. Hierbij moet er rekening worden gehouden met het technische karakter van de goederen. Een hobby-matige teler maakt immers geen gebruik van een extreem sterke kweeklamp. Concreet advies: bied de producten of diensten zo aan dat ze niet of niet zomaar gebruikt kunnen worden door de bedrijfs- en/of beroepsmatige hennepcultuur. Houd het bij producten die technisch gezien niet de bestemming hebben van een massale plantenkweek. Verkoop daarnaast de producten niet in grote getalen aan één afnemer. In beide gevallen doet het vermoeden dat er sprake is van levering aan een wat grootschaligere teler, ook al is dit feitelijk niet het geval.

Een aantal dingen is in vrijwel alle gevallen met betrekking tot artikel 11a OW aan te bevelen wanneer de kwestie ter vervolging voor de rechter wordt gebracht. Dat zijn de volgende punten:

1. Een goede uitleg over de al dan niet criminele bestemming van de activiteiten is van belang. In dit verband wordt bedoeld op een bestemming als in art. 11 leden drie of vijf OW. Voor een

¹¹⁴ Zie hoofdstukken 5 & 6.

veroordeling moet er sprake zijn van dat de bestemming ziet op de bedrijfs- en/of beroepsmatige teler, dan wel op grote hoeveelheden. Wanneer goed kan worden verwoord, of worden aangetoond dat de bestemming zeker niet was gericht op de grootschalige teler dan werkt dat sterk positief ten aanzien van de uitspraak. Hierbij moeten concrete aanwijzingen waardoor de cliënt had moeten vermoeden dat die bestemming er wel was worden tegengeworpen. Daarnaast moet worden uitgelegd waarom de cliënt dat vermoeden juist niet had hoeven hebben, als zijnde een weldenkend mens.

2. Een ernstige reden om te vermoeden wordt aangenomen door een aantal omstandigheden, zoals in het jurisprudentieonderzoek voorbij is gekomen. Dit omvat objectieve aanwijzingen waaruit een criminele intentie zou blijken. Het is echter zo dat die objectieve, concrete aanwijzingen meestal bestaan uit producten, diensten, promotie, handelingen of anderzijds activiteiten die voor veel meer doeleinden kunnen worden gebruikt dan enkel de hennepsteelt. In die zin zit daar in 9 van 10 gevallen argumentatieruimte. De pilaren op basis waarvan het ernstige reden om te vermoeden wordt aangenomen kunnen dus door de veelzijdigheid van de product of dienst met argumenten omver worden geworpen. Dit resulteert in vrijpraak ten aanzien van artikel 11a OW. Als de producten niet voor de hennepsteelt zijn gebruikt, waar zijn ze dan wel voor gebruikt? In het jurisprudentieonderzoek komen hiervan meerdere voorbeelden voorbij. De goederen die gebruikt worden bij het bedrijfsmatig kweken van hennep kunnen werkelijk voor allerlei andere doeleinden worden gebruikt. Het houden van duiven, de kweek van orchideeën en voor de afzuiging in een restaurantkeuken zijn alternatieve bestemmingen van de producten die in het jurisprudentieonderzoek zijn voorbijgekomen.

3. Uit onderzoek van de jurisprudentie blijkt dat er over de uitleg van de zinsnede ‘ernstige reden om te vermoeden’ veel onduidelijkheid bestaat. Hoewel rechters vaak een greep doen naar een groot gedeelte uit de parlementaire geschiedenis, is de woordcombinatie toch een tweetal keren onjuist geïnterpreteerd. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt echter dat het gaat om een zwaardere vorm van culpa, namelijk bewuste culpa. Uit de parlementaire geschiedenis volgt duidelijk dat de minister niet heeft bedoeld die gevallen strafbaar te stellen waarin sprake is van een lichtere culpavariant. Het moet gaan om de situatie waarin elk weldenkend mens het handelen achterwege had gelaten, omdat het hem of haar duidelijk was dat hij of zij daarmee de hennepsteelt zou faciliteren. Er wordt ook wel gedoeld op grove naïviteit. Het verstandig om dit te benadrukken aangezien hierover in de rechtspraak nog weleens een misverstand over bestaat.¹¹⁵

¹¹⁵ *Aanhangsel Handelingen I* 2014/15, nr.32842, vergaderingnummer 6.

Bronnenlijst

Literatuurlijst

Corstens 2014

G.J.M. Corstens (& bewerkt door M.J. Borgers), *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2014.

De Hullu 2015

J. de Hullu, *'Materieel strafrecht'*, Den Haag: Wolters Kluwer 2015.

Blom 2015

T. Blom, *Opiumwetgeving en drugsbeleid*, Deventer: Wolters Kluwer 2015.

Van Schaaijk 2011

G.A.F.M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2011.

E. Sikkema, *'Vorbereidingshandelingen'*, Amsterdam: Ars Aequi 2012.

M. Borgers & E. van Poecke, *'Op weg naar het einde: de strafbaarstelling van voorbereiding en vergemakkelijking van professionele hennepcultuur'*, Ars Aequi maart 2012.

F.J.E. Krips & P.A.M. Verrest, *'Strafbaarstelling van handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van illegale hennepcultuur: het einde van de growshop?'*, Ars Aequi mei 2015.

"VVD: growshops sluiten; wietwinkel nu door het leven als 'tomatenkweker' of 'tuincentrum'", *Telegraaf* 30 juli 2015, www.telegraaf.nl (zoek op growshops).

'Gemeenten en strafbaarstelling voorbereidingshandelingen illegale hennepcultuur', *het CCV* 23 december 2014, www.hetccv.nl (zoek op strafbaarstelling voorbereidingshandelingen illegale hennepcultuur).

'Het Growshop verbod', *RIEC Midden-Nederland* 5 februari 2015, www.riec.nl (zoek op growshop).

'Nieuwe Opiumwet vanaf maart: voorbereiding hennepcultuur strafbaar', *openbaar ministerie* 23 februari 2015 www.om.nl (zoek op growshopverbod).

'Aanwijzing Opiumwet 2015A003', *Openbaar Ministerie* 1 maart 2015, www.om.nl (zoek op Aanwijzing Opiumwet).

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 2010/11, 32 842, nr. 2.

Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 3.

Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 6.

Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 7.

Kamerstukken II 2012/11, 32 842, nr. 8.

Kamerstukken II 2014/15, 32 842, nr. 444

Jurisprudentie

HR 2 oktober 2001, *LJN* AB2806.

HR 17 november 2009, *NJ* 2010,337.

HR 3 november 2009, *NJ* 2010, 335

HR 3 november 2009, *NJ* 2010, 336.

HR 18 november 1997, *NJ* 1998, 225

HR 9 maart 2010, *NJ* 2010, 159.

Hof 's-Hertogenbosch 20 oktober 2009, *LJN* BQ3043.

Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 29 oktober 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7267*.

Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 19 november 2015, *ECLI:NLGEL:2015:7211I*.

Rb. Amsterdam, 10 februari 2016, *ECLI:NL:RBAMS:2016:557*.

Rb. Den Haag, 10 juli 2015, *ECLI:NL:RBDHA:2015:7905*.

Rb. Gelderland (zittingsplaats Arnhem), 29 november 2015, *ECLI:NL:RBGEL:2015:7267*.

Rb. Limburg, 22 februari 2015, *ECLI:NL:RBLIM:2016:2466*.

Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 22 maart 2016, *ECLI:NL:RBLIM:2016:2466*.

Rb. Oost-Brabant, 19 januari 2016, *ECLI:NL:RBOBR:2016:144*.

Rb. Limburg, 29 september 2015. *ECLI:NL:2015:8220*.

Rb Oost-Brabant, 13 april 2016, *ECLI:NL:RBOBR:2016:1726*.

Rb. Midden-Nederland (zittingsplaats Lelystad), 26 januari 2016, *ECLI:NL:RBMNE:2016:589*.

Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 22 maart 2016, *ECLI:NL:RBLIM:2016:2465*.

Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 22 maart 2016 *ECLI:NL:RBLIM:2016:2469*

Rb. Limburg (zittingsplaats Maastricht), 10 mei 2016, *ECLI:NL:2016:2474*

Rb. Rotterdam 21 april 2016 *ECLI:RBROT:2016L2960*.

Elektronische bronnen

www.hetccv.nl

www.riec.nl

www.overheid.nl

www.om.nl

www.rechtspraak.nl

www.wietkweken.com

www.spliffseeds.nl

www.kweekcursus.nl

www.wietzaadsjes.nl